

MİLLET PARTİSİ PROGRAMI

İÇİNDEKİLER

Takdim

.....

1.Partinin Hedef ve Metodu

.....2

2.Prensipier

.....7

A- Siyasal Düşüncenin Kaynakları

.....9

B- Siyasal Düşüncenin Kabulleri

.....10

C- Siyasal Çabanın Prensipleri ve İdealleri

.....11

3. Temel Soru	21
4. Gelişmenin Esaslar	25
A) Gelişmenin Genel Şartı	27
B) Gelişmenin Prensipleri	31
5. Gelişmenin Kültürel Manevi Esasları ve Politikaları	41
A) Gelişmenin Kültürel-Manevi Esasları ve Politikaları	43
B) Milli Sosyokültürel Değişim olarak Gelişme	49
6. Gelişmenin Milli Ekonomi Politikası	73
7. Gelişmenin Milli Sosyal Esasları	97
8. Özet Politikalar	113

TAKDİM

Türk insanı ve Türk toplumunun problemlerine çözüm getirme amacındaki bu programda, insanlığın kültür birikiminden yararlanan milli düşüncenin ülke ve insan problemlerine bakış açısı, metodu belirtilmeye çalışıldı.

Türkiye siyasal düşüncesine son derece önemli ve müspet katkıları olacağına yürekten inandığımız, esasta Türk milletinin pozitif ve manevi ihtiyaçlarının, görüş açısının, düşünce tarzının ve aksiyon tipinin bir ifadesi olan bu programın Türk milletine hayırlı olmasını diliyoruz.

Millet Partisi olarak bizler, programın Türk aydınının ve Türk insanının müşterek ilmi katkısı ile gelişip serpileceğine olan inancımızı ayrıca belirtmeliyiz. Programı benimseyip Türk milletinin siyasal çabasını güçlendirecek tüm vatandaşlarımıza şükranlarımızı sunarken, bilimsel eleştiri zahmetine katlanacak aydınlarımıza da şimdiden teşekkür ederiz.

Aykut EDİBALI

Millet Partisi Genel Başkanı

I. PARTİNİN HEDEF VE METODU

Türk toplum ve insanını, şerefli mazisi, eşsiz tarih birikimi ve devasa manevi değerlerine layık; yüce, ileri ve mutlu bir hayat tarzına kavuşturma hedefimizdir. Büyük devlet, büyük millet, sade, samimi ve ulvi bir manevi hayat, bayındır bir vatan, sanayileşmiş bir ülke; müreffeh, insanın ve Türkiye'nin çağdaş dünyada sorumluluğunun tam idraki içinde, hürriyet, adalet, barış, kardeşlik ve bölünmez bir birlik halinde yükselmiş, milli, manevi kültür değerleriyle çağın gereklerini sentezlemiş bir toplum halinde yükselmek ve ilerlemek ülkümüzdür.

Türkiye'nin jeopolitik ve stratejik yeri, Türk milletini sadece bir gelişme mecburiyeti ile değil, bir var oluş ile de karşı karşıya getirmiştir. Bu yüzden Türk insanı için ilerlemenin, mutluluğun, insan hak ve hürriyetlerinin yegane teminatı kadir bir Türkiye'dir. Milletlerarası alanda meşru ve kutsal, adil, ve insancıl, iradesini icraya kadir bir Türkiye hedefini yüce bir amaç olarak benimsiyoruz. Türk milletinin ve Türk insanının,

Türk Milletinin ve Türk insanının, Türkiye'nin tüm problemlerini en kısa süre içinde çözeceğini yürekten inanıyoruz. Türk insanının müstesna fitri kabiliyetinin, çalışkanlığının, yüksek zekasının, engin ve destani ruhi ve manevi gücünün; bilime, milli ve manevi değerlere, ülke gerçeklerine, insanoğlunun müstesna fitratına ve çağdaş insan umuduna dayanan bilimsel, milli anlayışın ve ehil yöneticilerin rehberliğinde, ileri, mutlu ve kadir bir Türkiye hedefine aşamayacağı engel, çözemeyeceği mesele yoktur. Bu müstesna potansiyelin harekete geçirilmesi şarttır. İşte bu yüzden, sürekli ve yaygın demokrasi hedefini , demokrasimizin milli ve ileri hedefi olarak benimsiyoruz. Demokratik ıslahat hareketinin Türk insanının manevi gücünü, beşeri potansiyelini seferber ederek, Türk milletinin milli, insani ve cihanşümul davasını gerçekleştiren sürekli hayat hamlesi haline geldiği müstesna an Türk inkılabı'nın mümtaz önderi Büyük Atatürk'ün ön gördüğü tarih ve cihan çapında yükseliş gerçekleşecek; Türk kültür ve medeniyeti atının medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi parlayacaktır.

Parti, "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" ilkesine yürekten bağlıdır ve bu ilkenin tam ve kamil manada uygulanmasının sürekli, yaygın, milli, ahlaki kültürel, sosyal ekonomik demokrasi olduğu kesin inancıdır. Parti, insan hak ve hürriyetlerine, anayasal demokratik nizama saygılıdır. Parti, bilimsel düşünceye, milli dünya görüşüne, milli ve manevi değerlere bağlıdır. Hürriyetçi, milliyetçi, insancıl, laik,

barışçı, adil, demokratik, şahsiyetçi, maneviyatçı, ve meşruiyetçidir.

Parti çalışmalarında metot olarak, demokratik, açık propaganda, eğitim ve teşkilatlanma tarzını siyasal çalışmanın yegane meşru vasıtası olarak görür. Ülke gerçeklerinden, Türk inkılabı'nın yüce ilke ve ülkülerinden, Türk kültürünün bereketli toprağından, çağdaş siyasal düşünce ve deney hazinesinden kaynaklanan bilimsel, milliyetçi hürriyetçi, demokratik ıslahat ülküsünün ve inancının, tüm vatandaşlarımız tarafından heyecanla ve en kısa zamanda benimseneceğine inancımız sonsuzdur.

II.PRENSİPLER

A) SİYASAL DÜŞÜNCENİN KAYNAKLARI

1)İlim:

Parti; ilmi, ilmi düşünceyi, ilmi araştırma metodunu siyasal düşüncenin ve siyasal çabasının esası olarak kabul eder. Bilimsel doğruluğu şüpheli kabullere, dogmatizme, formalizme, faraziyelere İtibar ve iltifat etmez. Sosyal ve manevi bilimlerin verilerini esas alır.

2) Milli Dünya Görüşü ve milli manevi sosyal değerler:

Milli ihtiyaçlardan yola çıkan milli siyasal düşünce, ilmin ışığında, tarihin en köklü ve tecrübesi en büyük milletlerden biri olan Türk milletinin ihtiyaçlarını, değerlerini, ülkülerini, insani bakış açısını, aksiyon tarzını, aklın, sağ duyunun, modern insan ve toplum zaruretlerinin müsamahasız imtihanından geçirerek, milli politikanın kılavuzu yapmak ister.

Kainat ve hayatın müşterek bir esastan kaynaklanmasına karşılık, tabiat ve hayat sonsuz çeşitlilik içinde değişmektedir. Fertte genel ve özelin çizgilerini görürüz. İki hakikat çelişme halinde değil, uzlaşma halindedir. Millet dediğimiz tarihi, medeni ve sosyal ferdiyette milleti millet kılan maddi ve manevi spesifik gerçekler, genel insani gerçeklerle birlikte ve uzlaşma halinde yaşar. İşte bu yüzden milli politikanın esasları, spesifik özelliklerimizin ve gerçeklerimizin, insani gerçekler ve ilmin verileriyle uzlaşmasından ibarettir. İşte bu politikaya, bilimsel mili politika demekteyiz.

3) Ahlak:

Parti, siyasi çalışmaların aynı zamanda ahlaki bir görevin yerine getirilmesinden ibaret olduğuna inanır. Ahlakın, vicdani bir yol gösterici olduğuna temelli başarıların ancak üstün ve iyi ahlak temeline dayandığına inanır. Hiç bir maddi, manevi ve sosyal gelişmenin, sağlam ahlaki temelleri bulunmadıkça, sürekli ve hayırlı bir başarısından bahsedilmez. Üstün ahlak ve fazilet, tüm çabaların hem amacı, hem de yöneticisidir.

B) SİYASAL DÜŞÜNCENİN KABULLERİ

1) Gelişme:

Bu prensip, hem insan ve toplum için genel amacı, hem de kainat ve hayatın uyduğu başlıca kanunu açıklar. İnsanoğlu, iradesi, inancı ve öz çabası ile bu gelişmenin yolunu açar. Kendini sürekli olarak yenileyebildiği, maddi ve manevi ıslahatı tamamlayabildiği ölçüde ilerler, yücelir ve gelişir. Sürekli bir gelişme, maddeten ilerleme ve manen yücelme, insani, sosyal ve milli hedefimizdir.

2)Meşruiyetçilik:

Parti, meşrutiyetçilik ilkesini, tüm siyasal aksiyonun ahlaki ölçü ve kılavuzlarından başlıcası olarak kabul eder. Anayasal düzene karşı bulunan, kısaca meşru olmayan her türlü telkin ve davranışların ciddiyet ve inançla karşısındadır. Meşruluk, milli iradeden kaynaklanan meşru otoritenin emir ve yasaklarına itaat ve saygıdır. Medeni hayat tarzının bir gereği olan bu görev; hakkı, doğruyu ve en güzeli arama, daha ileri ve yüce bir hayat tarzını, meşrutiyet çerçevesinde gerçekleştirme hak ve çabasından feragat manasına gelmez. Sulhçu, hürriyetçi bir gelişmeyi tazammum eder. Meşruiyetçilik insana ve millete saygının, onun kendi geleceğini tayin konusunda rüştüne olan samimi inancın tabii gereğidir.

C) SİYASAL ÇABANIN PRENSİP VE İDEALLERİ

1) Hürriyetçi, demokratik- laik esas;

İnsanoğlunun dünyada görünüşünden bu güne kadar kendi elleriyle gerçekleştirdiği maddi ve manevi suni dünyanın gittikçe kendisini kendi eserine yabancılaştırdığı, tutsak kıldığı gerçeği, sanayileşmiş ve sanayileşmenin eşiğindeki tüm ülkelerde kabul edilen bir gerçektir. İnsanoğlu, fitratından ve hayatın amacından kopmakta ve yeni bir paganizme doğru sürüklenmektedir. Hürriyet idealinin çağımızdaki anlamı şudur: İnsanoğlunun kendi fitrat gayesinin takipçisi veya Tanrı'sının kulu haline getirerek hür kılmak esastır. İnsanoğlunun hürriyetini sınırlayan tüm maddi manevi engellerin demokratik ıslahat ile kaldırılması beşeriyetin bir ülküsüdür.

Bu ÷lkü bu gün büyük bir güç haline gelmiştir. Bu ÷lkünün gerçekleştirilmesinden Türk kültürünün manevi, sosyal ve tarihi değerlerinin, hem Türk, hem de cihan hürriyetçi ÷lküsüne feyizli katkılarda bulunabilecek sönmez bir meşale olduğu kesindir.

Kişiliğini ve mutluluğunu arayan insanoğlunun psişik, sosyal, ekonomik, engeller karşısında duraklaması ve hürriyetin yitirmesi tehlikesi melhuzdur.

Hürriyet, gelişmenin manevi iklimini meydana getirir. Hürriyetler sadece ferdin mutluluğunun değil, aynı zamanda toplumsal gelişmenin ve ilerlemenin de hem ÷lküsü, hem de şartı durumundadır. Bu yüzden hürriyetçi ve demokratız.

Hürriyet sadece toplum tarafından belirlenmiş yetki sınırları olarak ele alınamaz. Hürriyetin yaygın ve aktüel gerçek olmasının derecesi, toplum ve ferdin onları kullanım gücüne erişmesi ile orantılıdır. Diğer taraftan, hürriyetlerin sadece yetkilerden ibaret sanılması da yanlıştır. Çünkü sorumluluklar, yetkilerin ayrılmaz parçaları durumundadır.

Türk kültür ve medeniyetinin dini müsamaha, ibadet, ayin ve cemaat hürriyetinin ışıkları, asırlarca Batı dini hayatını etkiledikten sonradır ki, Batı'da hümanist laik telakkinin tohumları filizlenebilmiştir. Hakk'ın ve hakikatin yorumunun bir zümrenin inhisarında kalmasına ve din adına bir diktatörlük (teokrasi) kurulmasına ve devamına insanlığın gelişmesi daha fazla katlanmazdı. Fikir, vicdan ve telkin hürriyetinin bir parçası olan dini düşünce, inanç, ibaret ve cemaat hürriyeti muhteremdir. Hiçbir ferdin hakkı ve Tanrı'yı arama hürriyeti engellenemez.

Tanrı'ya inanma, ona kulluk etme, mümin için ulvi bir vecd ve yükseliştir. Dini görevlerin ifası ve din; hiçbir şekilde politik, şahsi ve maddi istismarların konusu yapılamaz. Dindarla ve din ile alay etme, düşmanlık etme hakkı, hiçbir kimse ve makama hiçbir mülhaza ile verilemez.

Hümanist laik telakkinin manevi amacı, Atatürk'ün diliyle, dini hayata, politikanın günlük çabası dışında ve üstünde, dini hayatın mahiyetine uygun bir samimiyet ve ulviyet kazandırmaktır. Bu anlayışın, dini hayatın feyizli gelişmesinin başlangıcı olduğu gibi, milli sosyal-kültürel ve ekonomik gelişmenin temel şartını oluşturduğuna inanıyoruz.

Başkalarının hak ve hürriyetlerini, kendi hak ve hürriyetlerimiz kadar muhterem saymayı, hürriyetçi telakkinin özü olarak görüyoruz.

2) Şahsiyetçilik- Milliyetçilik;

İnsanoğlunu tüm canlılardan ayıran, onu insan kalan, milli ve beşeri kültürün bereketli toprağında beslenip gelişen kültürün bereketli toprağında beslenip gelişen ve sürekli olarak onu var kılan manevi ve ruhi varlıktır. İnsanları birbirinden ayıran şahsiyetleri olduğu gibi, toplulukları birbirinden ayıran şahsiyetleri olduğu gibi, toplulukları birbirinden ayıran ve onları var kılan da milli şahsiyet, yani millet olmuştur. Ferdi şahsiyetle milli kimlik arasında çok yakın bir ilişkinin varlığı açıktır. Bu yüzden insan şahsiyeti gibi millet gerçeğini de muhterem saymaktayız. Ferdin gelişme hedefi ferdi şahsiyet olduğu gibi, insan topluluklarını bir yığın, bir sürü, bir kalabalık olmaktan çıkaran yükselişin hedefinin de millet olduğu açıktır. Binlerce yıllık bir gelişmenin insan ruhunun ve toplumun vicdanında derin

kökleri bulunduğu inkar edilemez. Bu tabiat ve tarih gelişimi derin, manalı ve kesin gerçektir, hayal değildir. İnsan ruhunu milli kimliklerinden soyutlamak, onu değersiz kılma veya yok sayma eğilimleri, eğer gerçekleşebilseydi, insanlar, insanlığın bütün erdemlerinden mahrum hale gelmiş bir vahşiler sürüsü haline süratle dönerlerdi. Tarihin değişimini yok sayan, onu tersine döndürmek anlamına gelen böylesi bir afetin; ferdiyetin ve insanlığın feci sükutunun başlangıcı olacağı açıktır. Milliyetçilik telakkimiz tarih, tabiat ve insanlığın bu muhteşem yükseliş amacının ifadesinden ibarettir. İnsancı, şahsiyetçi ve milliyetçiyiz.

Ferdi, toplumun bir gölgesi sayan görüşlere itibar edilemeyeceği gibi, toplumu fertlerin bir yığından ibaret gören görüşlere de itibar edilemez. Fert bir gerçek olduğu gibi, toplum da bağımsız bir gerçektir. Ferdin hiçbir şekilde inkar edilmez temel hürriyet ve hakları olduğu gibi, toplumun da hassasiyetle korunmaya değer kıymetleri, ülküleri ve menfaatleri vardır. Bu değerlerle, insan hak ve hürriyetleri arasında bir inkar değil, bir tekabül bahis konusudur.

3)Adalet;

Toplumları ayakta tutan, insan fitratında ve vicdanında yaşayan ve insani ideallerin doruk noktasında bulunan prensip adalettir. Adaletin bulunmadığı bir toplum çökmeye mahkumdur. Adalet nerede varsa orada zafer, yüceliş, ilerleme ve birlik vardır. Adalet, her varlığa hakkını veren sürekli iradedir; ahengi, fonksiyonel ayırımı, tevazu, dayanışma ve işbirliğini, sevgi ve saygıyı, birlik halinde ilerlemeyi ve gelişmeyi temin eden manevi sosyal temeli oluşturur. Bu yüzden adalet, sadece ferdi ve toplumsal bir ülkü değil, yaşanacak bir değerdir. Toplumun bütün hayat tarzlarına kişilerin tüm hayatına yön veren yüce bir ülküdür.

Adaleti, tüm hayatımıza özellikle politik düşünce ve davranışa yön veren emperatif kural ve ilke olarak yürekte benimsiyor ve inanıyoruz.

4)Barış;

Barış, sadece bir amaç değil, aynı zamanda bir ilke, bir kabul ve bir hayat anlayışıdır. Fert bakımından bir doyum halidir. Tabiatla, hayatın yüce ölküsü ile ve kendisi ile uzlaşmasını, huzur, kurtuluş ve mutluluğu ifade eder. Toplum bakımından barış, toplumun bütün üyeleri ve değerleri arasında deruni ve yüce bir uzlaşma halidir.

Yurtta sulh- cihanda sulh idealinin, fert, millet ve milletlerarası camia ile ilişkilerinin yegane sağlıklı ölküsü olarak gerçekleştirmek başlıca amaçlarımız arasındadır. Realist tüm barış çabalarının hararetle desteklenmesini, yurt ve dünya ölçüsünde barışın maddi ve manevi şartlarının oluşturulmasına katkıda bulunmayı görev sayıyoruz. Barış, bizim açımızdan sadece bir amaç değil, bir üslup ve yaşayış tarzıdır da.

Barış, dünya ölçüsünde çok yakın bir hedef olmasa bile, Türk inkılabının büyük önderinin, mahalli barışın cihan barışı ile yakın ilişkisini ortaya koyan tezinin büyük isabetine inanıyoruz. Aynı şekilde barışçı birlik ve gelişmenin, cihan çapında da akisler uyandıracığından eminiz. Cihan çapında ve ülke içinde sürekli barış özleminin, Türk milletini adalet ve insani yüce ölkülerin kadir bir iradesi haline gelmeyen mecbur bıraktığı apaçık bir hakikattir.

5)Birlik;

Cihan sulhunun gereksiz, manasız ve vahşi bir şekilde ihlal edilmesine medeniyetlerin ve ölkelerin birbirleri ile savaşa

mecbur bırakılmalarına, insanın yabancılaşmasına ve büyük bunalımlara sürüklenmesine rağmen; bütün insanların bir kökten geldiği sulh ve yardımlaşma içinde yaşamaya mecbur bir milletler ailesi olduğu hakikati asla inkar edilemez. Büyük Türk milletinin asırlar boyu sürdürdüğü insancıl politikanın ve dünyaya ve tarihe bakış açısının temeli bu gerçektir.

Ferdin tabii birliği olan aileden başlayarak, millete ve milletler camiasına doğru uzanan birliklerin, insanları bir sürü haline getiren kozmopolit, insanları ve milletleri köleleştiren emperyalist birlik hayalleri karşısında Türk dünya bakış açısının ve Türk İnkılabı'nın hürriyetçi, şahsiyetçi, dayanışmacı, milliyetçi cihan telakkisini, sadece milli değil, aynı zamanda insani bir hakikat olarak ilan ediyoruz.

Türk toplumunu, ferdiyet ve şahsiyetin temeli olan hilkatın baş döndürücü, zengin farklılaşması içinde, bu zengin farklılaşmayı serazat bir büyüme ikliminin esası olan hürriyet, demokrasi, adalet temelleri üzerinde milleti, devleti ve ülkesiyle sarsılmaz bir birlik halinde Türk kültür ve medeniyetinden ve Türk inkılabı'nın sönmeyen meşalesinden aldığı ilhamla, mutlu yarınlara ulaşmak hedefimizdir.

III. TEMEL SORU:

Türkiye'nin temel sosyal, siyasal, moral, teknolojik ve ekonomik problemlerini, bunların fert hayatına yansıyan sıkıntılarını tarihsel bir süreç içinde değerlendiriyor ve anıyoruz. Dünya kuvvet dengesini iki asra yakın bir zamandan beri kökten değiştiren tarihsel değişim, Türk toplumundan milli varlığını koruyup geliştirecek beşeri ve medeni sentezi talep etmektedir. Aksi halde, Türk toplumu milli ve manevi kimliğinden kayıplar vere bir etnografik

kalıntı haline gelebilir. Bu kaybın kontrolsüz artışı sürerse, hiçbir tedbirin fayda vermeyeceği bir âna sürüklenebiliriz. Tarihsel ve medeni süreci, Türk insanı ve Türk milletinin varoluş ve geleceğini teminat altına alan bir gelişme süreci haline çevirmedikçe, ne ferdi ve ne de milli varoluşumuzun sağlıklı ortamını tesis edemeyiz. Ve gelişme çabalarımız istenen sonucu vermez. Özetle bir milli varoluş problemi ile karşı karşıya bulunduğumuz açıktır. Aynı açıklık içinde tüm temel sosyal, kültürel, ekonomik problemlerimizin başarılı çözümünü bir medeniyet sentezi başarısında görüyoruz.

Gelişme dediğimiz müspet, insani ve ileri tarihsel değişim, Türk toplumunun insani ve bilimsel çözümlerine dayanmak mecburiyetindedir. Gelişme tarihsel sürecini hızlandırıp yönlendirecek esaslar, genel kültürel, manevi ve sosyo-ekonomik prensipler ve politikalar halinde aşağıda beyan edilmiştir.

IV. GELİŞMENİN GENEL ESASLARI:

A) GELİŞMENİN GENEL ŞARTI:

Parti, demokrasiyi, Türk milletinin tercih ettiği bir hayat üslubu olarak benimser, gelişmenin sağlıklı ortamının hürriyetçi demokrasi olduğu hakikatini beyan eder. Demokrasiyi kitlelere yaymayı, yönetime vatandaşın daha seri, daha müessir ve daha yaygın biçimde katılmasını ister. Bu amacını gerçekleştirecek ekonomik, sosyal siyasal ve kültürel tedbirleri almayı zaruri görür. Türk demokrasisini bütüncül, milli, ekonomik, sosyal etik ve kültürel demokrasi olarak geliştirmeyi zaruri telakki eder.

Demokrasiyi, sadece vatandaşlara tanınan hak ve hürriyetlerden ibaret saymaz. Modern, insan hak ve

hürriyetlerinin ve demokrasinin ileri hedeflerini gerçekleştirecek ıslahatı zaruri telakki eder. Tüm vatandaşların mutluluklarını arayabilmeleri, kendilerini ve ülkeyi yönetebilmeleri sadece bir hak konusu değil, aynı zamanda bir imkan ve sorumluluk konusudur. Yönetimin, ekonominin, eğitimin, çalışma hayatının safha safha demokratlaştırılmasını; demokrasiyi yaygınlaştıran, sürekli kılan sağlam ekonomik, sosyal, kültürel ve etik esaslara dayandıran geliştiren bir ıslahat hedefi olarak benimsiyoruz.

Demokrasinin ahlaki ve felsefi bir temel kabule dayandığı, apaçık bir hakikattir. İnsana güven, saygı ve sorumluluk gibi ahlaki değerler, demokrasinin ahlaki temelini gösterir. En küçüğünden en büyük birimlerine varıncaya kadar yönetim ve yönetime katılmak, haklarına sahip çıkmak için; sürekli eğitim, insan, ülke ve dünya meseleleri ve çözüm yolları konusunda yaygın, ciddi, gerçekçi ve bilimsel enformasyon gereği; demokrasinin bir kültür olayı olduğunu gösterir. Ve sonuç olarak deriz ki; kültürel demokrasinin bir gerçekleştirmesi olarak kabul edilmelidir.

İnsan hak ve hürriyetlerinin bütün vatandaşlarımız için aktüel hürriyetler haline gelmesi, şüphesiz ki bir imkân meselesidir. Gelir dağılımındaki dengesizlik, fert başına düşen gayri safi milli hasılanın düşüklüğü, artan hayat pahalılığı, sosyal antogonizma ve nihayet ekonomik sosyal, siyasal alanlarda kuvvetler dengesini temelden bozan ve kamunun denetimini imkansız denecek ölçüde zorlaştıran değişimler, demokrasinin başlıca mesele ve engelleri durumundadır. Bu yüzden kuvvetler ayrılığına dayanan parlamenter demokrasiyi güçlendirmeyi, çalışma hayatı ve ekonomide tröstleşme temayüllerine karşı çıkmayı, kamunun denetimini

yaygın ve müessir hale getirmeyi, demokrasinin kitlelere yayılmasının ve güçlenmesinin esas şartı saymaktayız.

İşte bu ıslahtır ki, gelişmenin milli çizgisini takipte demokratik iktidarları, kamuoyunun artan desteğine kavuşturan, millet- devlet ilişkisini sürekli yenileyen bir temel oluşturacaktır. Sosyal ve ekonomik hayatın demokratikleştirilmesi, demokrasimiz milli, sosyal ve ekonomik demokrasi haline ilerletecektir.

Ülke demokratik yönetimini kesintili kılan ve fiiliyatta bütün yükü ve sorumluluğu bir zümrenin omuzlarına bırakan uygulamanın; tarihsel iç ve dış dinamiklerin anormal baskısı altında doğan problemleri çözme imkânından ülkeyi büyük ölçüde mahrum ettiği kanaatindeyiz.

Demokrasiyi milli, sürekli, yaygın, sosyal, kültürel, moral ve ekonomik öz ve karakter kazandırmadığımız sürece, hiçbir hüsnüniyetli politikanın milli ve insani özelliğini uzun süre korumasının objektif imkânının mevcut olmadığı inancındayız.

Türk insan ve toplumunun bütün alanlarında demokratik, milliyetçi, insancı ve sağlıklı gelişmesinin şartı, sürekli ve yaygın milli demokrasidir. Demokrasiyi zikrettiğimiz demokratik hedefler istikametinde ıslah çabasını, tüm gelişme ve büyüme projelerinin başarısının temel şartı olarak görmekteyiz.

12 Eylül'le başlayan demokratik düzenlemenin, ıslah çabalarında müstesna bir başlangıç ve temel oluşturduğuna inanıyoruz.

B) GELİŞMENİN PRENSİPLERİ

1) Gelişme hareketi bir bütündür:

Bir milletin düzeyi, ekonomik, siyasal, kültürel ve moral gelişmenin karmaşık bir bütündür. Zira bu hayat tarzlarının ayrımlanması ne kadar haklı esaslara sahip bulunursa bulunsun, sonuç itibariyle insani ve toplumsal bir gelişmenin, birbirini karşılıklı olarak etkileyen aynı bütünün parçalarından ibaret bulunduğu açıktır. Milli hayatın zikredilen alanlarındaki gelişmelerin, karşılıklı etkileri göz önünde bulundurularak, gelişme hamlesinin, topyekun ve ahenkli bir bütün halinde gelişme hedefine doğru yöneltilmesi gerekir.

Keza, sadece ekonomik açıdan bakıldığında, sektörler arasında da, milli ekonomi hedeflerini gerçekleştirme konusunda karşılıklı etkileme söz konusudur. Bu yüzden bütün sektörlerin, milli gelişme hedefleri doğrultusunda demokratik işbirliği ve bütünlüğüne inanıyoruz. Tarım, sanayi ve hizmet sektörleri, fert, devlet, emek, sermaye, teşebbüs gibi işletme elemanları arasında prodüktif koordinasyonu, milli ekonominin tüm unsurları arasındaki korelatif ilişkinin zaruri bir sonucu olarak görmekteyiz.

2) Gelişmenin prime unsuru son tahlilde insandır:

Gelişme, bir imkan meselesi olmanın ötesinde, gelişmeyi, yükselmeyi sürekli ve sarsılmaz bir irade haline getiren insanın eseridir.

Medeniyetlerin yükseliş ve çöküşlerinin temelinde, tabiat ve hayatın meydan okuyuş ve insanoğlunun karşı koyuş diyalektiği bulunmaktadır. Tabiatın, hayatın ve sosyal

çevrenin meydan okuyuşuna insanoğlunun uygun cevabı, ancak aklının, ruhunun ve iradesinin eseri olabilir.

Dünyayı düzenleme, maddi ilerleme, manevi yücelişin temel unsuru insandır. İlerleme, yüceliş ve gelişmeyi gerçekten gayesi haline getirmiş bir toplum için, iradesinin önünde duracak hiçbir engel tasavvur edilemez. İrade ve inanç sahibi bir toplum, en müşkül anda bile gayesini gerçekleştirecek imkan ve vasıtaları ortaya koymakta gecikmez.

Her türlü gelişme insanla başlar, insanla biter. Devlet ve toplum, insanın maddeten ve manen gelişmesine ortam hazırlar.

Bu yüzden ekonomik, sosyal ve moral gelişmenin temeli insandır. İnsan, gelişme ve yücelmeyi gerçekleştirebilecek bir değişim geçirmediği, hiçbir kalkınma hareketinin başarılması mümkün değildir.

3) Milli gelişme hareketinin zati karakteri Gelişim:

Değişimin sürekli bir ıslah iradesinin müdahalesi ile güzellik, iyilik, fayda ve hayır idesine yöneltilmiş özel halinden ibarettir. Gelişmenin tüm insanlara mahsus evrensel kuralları olduğu kadar, gelişme hamlesini başlatan toplumda, o toplumu bir toplum haline getiren maddi, beşeri ve manevi kuvvetlerin etkilerinden doğan, gelişmenin o topluma has karakteri, özel kuralları da mevcuttur. Bu yüzden gelişme soyut bir kavram değildir.

Tarihsel periyot, dahil olunan medeniyet ve medeniyetlerin etki tarzı ve derecesi, bu zaman dilimi içinde gelişme hedefine yöneltilecek iç kudretler, temas halinde bulunan dış sosyal çevrenin gücü, etki tarzı ve derecesi, mili sosyal değişimi, seyir

grafiğine, şekline, periyoduna etki ederek şekillendirir. Bu yüzden gelişim, her büyük sosyo-kültürel birim için, farklı bir yol çizer. Gelişim olayını tekdüze, doğrusal, mutlak ve evrensel bir model içinde hapsetmek, onu sakatlamak, dejenere etmekten başka bir sonuç vermez. Ve bilimsel bakımdan da, şu veya bu evrensel gelişme modelinden bahsetmek, 18. asrın metafizik görüşlerine dönmek ve sosyal bilimlerde bu iki asır içinde meydana gelmiş birikime sırt çevirmek anlamına gelir ki, savunulamaz.

4) Gelişmenin temel gücü, milli potansiyeldir:

Türk milletinin gelişme hamlesinin başarısı için, tüm maddi ve manevi gücü, akılcı ve verimli bir şekilde seferber etmekten başka çıkar yol yoktur. Atıl ve verimsiz halde kaldığına kani olduğumuz milli potansiyelin harekete geçirilmesi, gelişmenin temel gücü olacak ve gelecekte sekonder bir olay haline gelecek olan dış kaynak imkânlarının da artan bir verimle milli gelişme hamlesine katılması mümkün olacaktır.

5) Modern teknolojinin süratli iktisabı:

Yerli teknolojinin en kısa süre içinde, çağdaş ve modern teknoloji ile rekabet edecek düzeye getirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Modern teknolojinin süratle iktisabı, özümlemesi ve çağdaş seviyede teknoloji üretilmesi hedefimizdir.

6) Kalkınmanın sosyal ve topyekun özelliği:

Kalkınma, ancak bir milletin maddi ve manevi enerjisinin topyekun, akılcı ve verimli bir şekilde kalkınma hedefi için seferber edilmesi ile mümkündür. Bu yüzden kalkınma hareketli, bir zümrenin kâr ve başarı ümidine bağlanamaz. Devlet ve vatandaşın organize edilmiş, sürekli, rasyonel, düzenli ve verimli işbirliği öncülüğünde tüm beşeri ilmi, teknolojik ve manevi enerji, emek ve mali gücün seferber

edilmesi, kalkınmamızı milli temellere dayandıracak ve başarıya ulaştıracaktır.

7) Maddi iktidar:

Ahlâki ve insani değerlerle, insan çabası arasında adil bir uyum sağlanması ve dengesizliklerinin kesinlikle bertaraf edilmesi şarttır.

8) İnsan hürriyeti ve gelişme unsurlarının koordinasyonu:

İş ve çalışma hayatını, sermaye karşısında, emek, bilgi, istidat ve teşebbüsün mahrumiyeti olarak gören düşüncelere itibar etmiyoruz. Bizim Türk milletine teklif ettiğimiz milli demokratik organizasyonun, kabaca milli ekonomik modelin esası, sermaye, emek, bilgi ve teşebbüs gibi işletmenin vazgeçilmez unsurlarını müşterek eserin inşasında aynı derecede elzem kıymetler olarak görmekten ibarettir. Bu kıymetlerin hiçbiri diğerinin mahkumu olamaz. Hürriyet sadece insani bir amaç değil, bir hayat tarzıdır da. Bir işletmeye katılanlar arasında müşterek bir değer ortaya konması ilişkisinde bir ecir münasebeti yoktur; eşit insanlar arasında kurulmuş bir ortalık, bir iştirak ilişkisi vardır. Bu prensip esas alınarak, iş ve çalışma hayatında vatandaşların iki uzlaşmaz sınıf haline gelmeleri önlenecek ve verim süratli bir şekilde artacaktır. Sosyal ve ekonomik antogonizmalar ortadan kalkarken, çalışma hayatı barış ve adaletin sürekli ve sarsılmaz temellerine kavuşmuş olacaktır.

Milli ekonominin bu esası, insanı köleleştiren, insan hürriyetlerini yok eden iki hakim sistemin dışında, insan onuruna ve insana gerçek değerini veren hürriyetçi bir sistemdir. Ekonomik açıdan verimi ve kurtarıcılığı tartışılmaz olduğu gibi, insanı ve insan hürriyetini en büyük değer haline getirdiğinden, gerçek anlamda insancıldır; milli kültür ve

tarihin de bir ifadesi olmak itibarıyla millidir. İki hakim ekonomik sistem dışında milli ekonomi hedefini Türk milletine gösteren Türk İnkılabı'nın ekonomik ölküsünün de gerçekçi ifadesidir

9)Milli ve milletlerarası planda gelir dağılımının Türkiye ve Türk toplumu açısından önemi ve anlamı:

Ülkemizde büyük vatandaş kitlelerinin işçi, köylü, memur, esnaf, ve sanatkarın sabit bir gelire bağlı bulunduğu açıktır. Bu durum sadece sosyal bakımdan bir gelir adaletsizliği olarak ele alınamaz. Konuya sosyo-ekonomik açıdan sadece bir gelir dağılımı bölüşümü olarak bakmıyoruz. Türkiye nüfus çoğunluğunun üretime, hem de prodüktif üretim alanlarına safha safha çekilerek, fert başına düşen gayri safi milli hasılanın artırılmasını, gelişmenin temel ölçüleri olarak kabul edilen üretim ve hizmet çeşitlerinin gelişmiş ölkeler standartlarına ulaştırılmasına zorunlu görüyoruz. Ücret, maaş, mahdut zirai, ticari ve sınai kazancın Türk toplumunun büyük ekseriyeti için sadece bir iktisadi zaaf değil, teşebbüs ruhunu zincirleyen, gelişmenin temel faktörü insanı gelişmenin her alanında durduran bir engel halinde bulunduğu açıktır. Bu tarihi, manevi, sosyal, kültürel ve politik gerilik amilini süratle bertaraf etmek mecburiyetindeyiz. Milletlerarası ekonomik ilişkiler açısından bakılınca dünya üretim ve ticaretinde pek düşük oranda yer işgal eden Türkiye gerçeği, sadece yukarıda işaret ettiğimiz hastalıkların esasını oluşturmakla kalmıyor, aynı zamanda Türk toplumunu giderek sanayileşmiş ölkelerin proletaryası haline dönüştürmek ciddi tehlikesi ile de karşı karşıya getiriyor.

Bu tablonun değişmesi şarttır. Akılcı bir planlama ile vatandaş çoğunluğunu safha safha üretim ve ticaret alanına

çekmek ve milli enerjiyi sabit bir gelire mahkum eden şartları değiştirmek mecburiyetindeyiz. Bu konuda devlet öncülük görevi üstlenmelidir. İç ve dış pazarlarla üretim birimlerimiz arasında verimli işbirliği, kalite ve üretim miktarını arttırırken, üretimin fuzuli alanlara kayması önlenecektir.

10) Sanayileşme hedefinden vazgeçilemez:

Modern, çağdaş ve gelişmiş toplum demek, maddi bakımdan sanayileşmiş bir toplum, manevi bakımdan çağdaş insanlık medeniyeti ile tarihsel ve milli kültürü sentezlemiş bir toplum demektir. Bu iki hedeften sapma anlamına gelen değişimleri, Türk toplumunun gelişme hamlelerini saptıran, yozlaştıran bir gayret olarak görüyoruz. Modern toplumlar, maddi kültür açısından, insanoğlunu göçebe toplum safhasından çıkaran tarım inkılabından binlerce yıl sonra ortaya çıkan endüstri inkılabının eseridir. Türk toplumu modern ve ileri bir toplum olmak için, endüstrileşmesini sağlamak mecburiyetindedir.

11) Gelişmenin temeli olan sosyal çevre:

Medeni hamlenin başarısı için sağlıklı köy ve şehirleşme bir zarurettir. Tüm tarih boyunca, medeni hamlelerin filizlendiği sosyal ortam site olmuştur. Canlı kültür alışverişlerinin ve sentezlerinin mümbit toprağı, tarih boyunca sitedir. Bu yüzden sağlıklı ve siteleşmiş şehir ve köy hedefimizdir. Çağdaş medeniyetin tüm imkanları ile donatılmış şehir ve köyler modernizasyon hamlesinin temeli olacaktır.

12) Gelişme iradesini sınırlayan engellerin bertaraf edilmesi:

Kalkınma iradesini sınırlayan, hedefinden saptıran eğitim, kültür haberleşme, çalışma, ekonomi vb. alanlarda tüm engellerin bertaraf edilmesi şarttır. Rasyonel, verimli, ısrarlı bir irade ve çabanın sonucundan başka bir şey olmayan gelişmenin manevi, ahlaki, sosyal ve maddi şartları ve

temelleri süratle tesis edilecektir. Eğitim ve çalışma hayatı bu esaslara göre düzenlenecektir.

13) Toplumun üretim ve tüketimde demokratik organizasyonu:

Türk milletinin üretim ve tüketimde demokratik organizasyonu, sadece ekonomik değil aynı zamanda politik bir zarurettir de. Planlamada gerçekçilik ve verim, stabil para, istikrarlı fiyat, üretim artışı, tüketimde israfın önlenmesi ve genel tasarruf, Türk milletinin sadece üretimde değil tüketim alanında da demokratik organizasyonuna bağlıdır.

V. GELİŞMENİN KÜLTÜREL- MANEVİ ESASLARI VE POLİTİKALARI

A) GELİŞMENİN; MEDENİ İLERLEMENİN BİR FONKSİYONU OLARAK ELE ALINIŞI

1)Gelişme medeni ilerlemenin bir fonksiyonudur.

Bir toplumun gelişmesi, o toplumda medeniyetin bütün icapları ile kökleşmesi ve yerleşmesi demektir.

Gelişme, bir medeniyet olayı olarak kabul edilmedikçe gelişme gayretlerinin istenilen sonuçları vereceğine inanılmaz.

2) Medeniyetlerin farklı ve ortak özellikleri:

Bütün medeniyetlerin ve üstün kültürlerin müşterek özellikleri bulunmaktadır. Her medeni yükseliş hamlesi, bir dünya görüşüne, bir ahlak anlayışına dayanır. Ayırıcı özellikleri bu sübjektif kabullerden oluşan medeniyet ve kültür işte bu yüzden farklılaşırlar.

3) Medeniyet, bilimsel düşünce ve teknoloji:

Medeniyetlerin bilim ve rasyonel düşünceye verdikleri önem, dünya tarihi açısından oldukça yeni sayılır. Bütün medeniyetlerde rasyonel ve pozitif düşünce unsurları var olmakla birlikte, bilime dayanan medeniyet 12-13 asırlık bir geçmişe sahiptir. Medeniyet insanların yaşayış tarzı ve ilişkiler bütününden ibarettir. İnsanla çıplak tabiat arasında, insan eseri olan değerler, davranış kalıpları ve vasıtaları o toplumun medeni varlığını ortaya koyar.

4) Türk medeniyetinin değişim çizgisi:

Türk toplumu yükseliş dönemlerinde ahlaki ve insani değerler açısından olduğu gibi, rasyonel düşünceyi ve pozitif bilimsel metodu da medeniyet ve kültürünün en önemli unsuru yapmış ve zamanının insanlık kültüründen bir değil, birkaç asır önde bulunmuştur. Türk kültürünün asırlar boyu sürmüş bulunan üstünlüğü tartışmasız kabul edilecek bir gerçektir. Şüphesiz ki bu büyük ve anlamlı gerçek kadar önemli olan ve unutulmaması gereken gerçek de 18. asırdan itibaren bu üstünlüğün yitirilmiş bulunduğu, gelişen başka bir medeniyetin ve bu medeniyetin bağrında yetişen kültürlerin üstün hale geldikleri hakikatinden ibarettir.

5) Türk medeniyetinin gelişme zarureti ve dünya buhranı:

Türk milletinin bu dönem içinde, tüm beşeriyetle birlikte maruz kaldığı haksızlıklara, uğradığı zararlara rağmen medeni hamlesinin başarıya ulaşması için çok haklı sebepler bulunmaktadır. Çağdaş insanlık kültüründe pek önemli yeri bulunan Batı medeniyeti, çözümünü bu medeniyetin değer ölçüleri içinde imkansız sayılabilecek sosyal, ekonomik ve ahlaki problemlerle karşı karşıyadır. Ve bu durum karşısında insanlığı da tehdit eden problemler ya çözümsüz kalacak ve insanlık bunalımı dayanılması imkansız hale gelecek veya

çağımıza hakim medeniyet değişim geçirecektir.

6) Medeniyetimizin insani ve manevi cevheri:

Buna karşılık Türk kültür ve medeniyeti uzunca sayılacak bir duraklama döneminden yeni çıkmış olmasına rağmen, insan anlayışı, ahlak görüşü ve toplumsal değerleri ve tarihi birikimi itibariyle insanlık kültürü bakımından ufuk çizgisindedir. Hayatın düzenlenmesi konusunda insan aklına ve deneysel metoda olağanüstü yatkınlığı itibariyle de manevi yüceliş ve maddi ilerlemenin bereketli tohumlarını ihtiva eden en müsait kültür durumundadır. Çağımız medeniyetinin durma vetiresine girişinin temel sebebi maddi ilerleme ile manevi yüceliş arasında gittikçe artan oransızlıktır. Dünyamızı etkileyen ve insanlık için çözüm arayan büyük fikirler, bu temel tespitten hareket etmektedirler.

İnsanın gittikçe kendi ürettiği maddi ve manevi eserin (maddi medeniyetin) esiri haline gelerek yeni bir tutsaklık dönemine girmekte oluşu gerçeği saklanmaz haldedir.

7) Tarihsel kültür kıymetlerimizin çağdaş kritiği ve değerlenişi:

Bizim için çifte görev bir zaruret olarak görünüyor. İnsanlığın tüm kültür hazinesini, Batı kültürünün tarihsel tecrübesini göz önünde bulundurarak kültürümüzün insani, toplumsal ve manevi değerlerini, amaçlarını ortaya koymak şarttır.

Böylece eski kalıp ve şekiller altında, fonksiyonsuz, dejenere olmuş, sadece bu tarih döneminde yaşayabilmiş ve tarih olmuş kültür kalıntısı ile yaşayan ve yaşanması gerekli kültürümüzün insani, moral ve sosyal temel değerlerinin ayrıldığını görmüş olacağız.

Kültürümüzün insani, toplumsal cevheri ve moral değerleri, toplumsal gelişmenin manevi gücü ve iradesi olacaktır. Ve insan, hür ve hükümlü olan insan, kullanmadığı kabiliyet ve gücün farkına vararak onları kullanabilecektir.

8) Taklit çağının sona erışı:

Medeniyet hamlesini bir asra yakın bir süredir sürdürme gayretimizin, sonuçları benimsenmekten çok medeni yükselişin sebeplerine yönelmesi ve aynı sebeplerin aynı yücelişi sağlayacağına inanması gerek. Medeni gelişmenin sosyal, manevi ruhi ve bilimsel esasları ve ölçülerinin kabulü şarttır. Medenileşme çabamızın taklit çağı artık sona ermelidir.

9) Çağdaş yeni medeniyetin maddi - manevi, sosyal esasları:

Her gelişme ve yücelme hareketi, medeni gelişme hareketi, medeni gelişme hareketinin fonksiyonudur. Bütün dünya medeni hamlelerin dayandığı esas ise kabuller, inançlar, değerler ve aksiyonlardan ibarettir. Medeniyetin subjektif temelini bunlar teşkil eder. Medeni hamlenin manevi özü budur. Pozitif özü ise, tabiatı insan gücüne ram eden rasyonel temellerdir. Bu özelliği ile, medeni hamle, insan aklının ve ruhunun tabiatın sırlarını çözerek ona hakim olmasıdır. Medeniyetin rasyonel ve subjektif kutuplarının birleşmesi ve sentezlenmesi ancak sitede oluşur. Gelişme ve yücelmenin esası olan medeni gelişmenin sosyal, rasyonel ve subjektif temelleri bunlardır. Medeni gelişmenin bu temellerini geliştirmek azmindeyiz.

10) Gelişme ve yeni insan:

Dünyamızı değiştiren; güzelleştiren, insan hayatını daha

anlamalı kılan ve kolaylaştıran bütün hareketler çağlarına göre çok farklı olan insan tipinin ortaya çıkışı ile başlar.

Toplumun ve çağın problemlerine değişik bir bakış açısı getirir. Ahlak telakkisi, dünyaya bakış tarzı büyük değişimin öncüsü olacak insan tipini karakterize eder.

Medeniyetlerin, özellikle batı medeniyetinin değişim merhalelerinin başlangıcında, değişik bir insan tipini görürüz. Medeni değişimin yeni safhasını gerçekleştirip yönetecek insandır. Bu yüzden medeni hamlemizi gerçekleştirecek insanın istenen özelliklere kavuşabilmesi baş meselelerimizdendir. Milli, manevi ve ahlaki değerleri, insanlığın ahlaki ve manevi mirası ile zenginleştirmiş, kıymetlendirmiş; pozitif ve rasyonel düşünceyi benimsemiş medeni yücelişin rehber kadrolarına şiddetle ihtiyaç vardır.

Elbette bu görevin yerine getirilmesini bilim, ahlak ve teknolojinin ülkemizde geliştirilmesi ile görevli kurumlarımızdan beklemekteyiz. Bu yüzden milli eğitim, diyanet hizmetleri, araştırma ve geliştirme çabalarını ıslah etmeyi başlıca görevlerimiz arasında sayıyoruz.

11) Yeni medeniyet safhasının hedefleri:

Medeni ilerlemenin maddi şartı, köylerin ve şehirlerin medeni hamlenin fişkiracağı site seviyesine gelmesidir. Siteleşen toplum, medeni hamlesini başarıyla yönetecek; maddi açıdan sanayi ötesi toplum düzeyine gelirken, insanın maddi ümrünün efendisi haline gelmesi, hür olması, kültür ve sanatın yüksek sentezlerine ulaşması mümkün olacaktır. Bu, çağdaş medeniyetin de sorusuna verilmiş bir cevap olacaktır. Maddi ilerleme ile manevi gelişmenin ahenkli birliği. Bütün temel politikaların bu amacı gerçekleştirmek için seferber

B) MİLLİ SOSYO-KÜLTÜREL DEĞİŞİM OLARAK GELİŞME

1) **Millet** **vakiası:**

Millet dediğimiz modern toplum, çok uzun bir tarihi geçmişin, müşterek hatıraların, toplum şuuruna sinmiş kabullerin, değerlerin, umutların; özelleşmiş duyuş, düşünüş ve davranış tarzının, birlikte yaşama azminin, mesuliyet duygusunun ve müşterek dilin yoğurduğu bir tarih ve kültür olayıdır. Değişen maddi kültüre rağmen, değişmeyen bu özellikleri itibariyle de manevidir. Uzun tarih geçmiş, insan topluluklarını yoğura yoğura onları birbirinden farklı sosyo-kültür toplulukları haline getirir. Bu büyük gelişimden sonra insanlar bir yığın, bir kitle olmaktan çıkarak, ferdiyetlerinin varoluş ve devamının şartı olan milli kimliğin üyeleri yükselirler.

2) **Millet gerçeğinin insani amacı:**

İnsanoğullarının, insan nevi gibi müşterek bir kökten gelmelerine rağmen; millet aileleri halinde farklılaşmaları, gelişmeyi amaçlayan hilkatın bir harikasıdır. Ve farklılaşmanın tabii amacı, evrensel barış, işbirliği ve insanoğlunun müşterek gelişimini sağlamaktır.

3) **Fert ve sosyo-kültürel çevre ilişkileri, şahsiyet ve milli kimlik:**

Ferdin, çıplak tabiatın haşın şartlarında yok olup gitmesini engelleyen toplumsal çevre, aileden beşeriyete kadar uzanan değişik ilgi türlerini oluşturur.

Aile, yerleşik sosyal birimler, köy, kent, meslek, dini camia, millet ve beşeriyetle ilgiler; her biri kendi mahiyetine uygun sosyal, manevi ve bütüncül ilişkiler halinde şekillenir. Bu ilgi tarzları arasında bir tearuz hali yoktur ve olamaz. Bu ilişkiler şebekesine ancak milli kimliğimizle katılabiliriz. En objektif, en evrensel olan kültür olgusunda bile milli kimlik, bu kabulü sağlayan bir algılama tarzıdır. Çünkü bütün farklı kültürler, en objektif olan değerleri bile kendi kültür kalıplarına göre seçer, yorumlar ve özümler.

Bu itibarla milli kimliğin kiskançlıkla korunmasını sadece milli değil, insani bir görev olarak kabul ediyoruz.

4) İnsanlık camiası:
Beşeriyet camiası, milli kimliklerden soyutlanmış kozmopolit bir yığın, bir sürü değil; bir sürü olamaz. Beşeriyet camiasını bir sürü olarak değil bir milletler camiası olarak görmekteyiz. İnsanlık alemi, bütün milletlerin milli kimliklerini muhafaza eden ve onlara gelişme yollarını açan bir camia olmak mecburiyetindedir. İnsanlık camiasını kozmopolit bir yığın haline getirecek düşünce ve davranışlar tasvip edilemez.

5) Milli kimliğin korunması:
Türk milliyetçiliğinin rasyonel çizgileri Millet, tarihsel bir oluşum, bir sosyal zarurettir. Milleti vücuda getiren tüm unsurların ciddiyetle ve samimiyetle korunması ve geliştirilmesini, sadece bir milli görev olarak görmüyoruz. Bu sosyal bir görev olduğu kadar, ferdi gelişmenin de şartıdır.

Bu itibarla, Türk milletini millet yapan unsurların ciddiyetle korunması ve titizlikle geliştirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Milli şuurun, tarih şuurunun, Türk dilinin, milli

ahlak ve faziletin korunması ve geliştirilmesi, Türk milletinin milli ve manevi cevheri olan İslam dininin, müspet laik anlayış çerçevesi içinde Türk insanının vicdanını besleyip yüceltmesi, manevi çabanın başlıca amaçlarındandır.

6) Yeni medeniyet ve insanlığa açık milli kültür politikası:

Türk ailesinin, Türk düşüncesinin, Türk ahlâkının Türk sanatının, tarihi müktesebatının korunması ve insanlık medeniyetinin müspet kültür müktesebatıyla sentezlenerek modernizasyonu, çağa ve dünyaya açılması sağlanmalıdır. Türk milletinin milli ve manevi varlığını, tarihi müktesebatını koruyan ve Türk manevi varlığı ile insanlık kültürü arasındaki sağlıklı alışverişi gerçekleştirecek devlet organizasyonlarına ihtiyaç vardır.

7) Sağlıklı kültür alışverişine evet, emperyalist kültür etkilerine hayır!

Kültürler ve medeniyetler arasında ilişkiler bir vakıdır. Bu ilişkiler farklı kültürlerin açılıp serpilmesinde başlıca sebepler arasında bulunur. Ancak karşılıklı etkilemelerin, tek yönlü etkileme haline geldiği dönemlerde, bazı kültürlerin sakatlanmasından, hatta yok olmasından söz edilir. Özellikle 19. asır, Batı emperyalist kültürleri karşısında milli kültürlerin gerileme, hatta kaybolmalarına sahne olmuştur. Türk milletinin milli ve manevi cevherini, dünyanın gelişmiş kültürleri ile sağlıklı bir alışverişi gerçekleştirecek düzeye getirmek hedefimizdir.

Farklı kültür ve medeniyetlerin aksiyom ve kabullerinin farklı olması tabiidir. Biz, herhangi bir kültüre, medeniyete ve toplum biçimine şuursuz bir düşmanlık gösterilmesine taraftar değiliz. Ancak Türk kültürünü, gelişmiş kültürlerin etnografik malzemesi haline getirecek gelişmelere de kesinlikle

karşıyız. Türk milletini, tarihsel gelişmemizle hiçbir müspet ilişkisi olmayan egoist, benmerkezci, ferdiyetçi veya sürü haline getirici, dünyaperest, inkarcı, kadercı Batı ve Doğu telakkilerinin milli ahlâk ve kültürümüze olduğu kadar, milli gelişme çizgimize de ters düştüğüne inanıyoruz.

8) Ferdi ve toplumsal çabaya yeni, insancıl ve manevi bir anlam ve ülkü kazandırmak temel hedeftir:

Ferdi ve toplumsal çabanın manevi, objektif, gayri şahsi amacı, ferdi, bencil ve hasis menfaat duygusunun üstünde yükselmelidir.

Kanaatkârlık, kader bilinci, çalışkan, görev şuuru, sorumluluk, doğruluk, dürüstlük, hayata hürmet, kardeşlik, sosyal yardımlaşma, samimiyet, diğerkamlık, barış, adalet, birlik duygusu, dünyayı ıslah ve tanzim fikri gibi bize has faziletlerin korunması, geliştirilmesi ve toplumumuza hakim kılınması, geliştirilmesi ve toplumumuza hakim kılınmasını sadece milli değil, insani bir görev olarak da telakki etmekteyiz.

Nükleer bir yok oluş tehlikesinin insanlığın kapısına dayandığı, sonu gelmeyen savaşların en çirkin şekliyle devam ettiği, teknolojik, ekonomik uçurumun, beşeriyetin bir bölümünü yaygın sefalet ve açlığa mahkum ettiği, ırk, dil ön yargılarının insanlığı kastlar halinde yaşamaya zorladığı bir dünyada tarihsel ve milli kültürümüzün devasa değerleri insanlık için de ümit olabilir. Ve olmalıdır.

Bu, kültür politikamızın insanlık kültürü ve insani dava haline gelebileceğini göstermektedir. Bu esaslar, milli kültür politikamızın temellerini ve amaçlarını ortaya koyar.

9) **Dil politikası:**

Türk milletini millet yapan unsurların titizlikle korunup geliştirilmesi, milli ve manevi politikalarımızın esasını teşkil eder. Dil, din, tarih şuuru, müşterek mefahir ve ıstıraplar, birlikte yaşama iradesi, milli kültür, milli ülküler ve milli çıkarlar, korunacak başlıca kıymetleri teşkil eder.

a)Dil:

Dil, bir topluluğu millet haline getiren, o millete has ifade tarzı olarak ortaya çıkar. O milletin duyuş, davranış tarzını, kalıplar, şekillendirir. Müşterek tarihin aynası, geleceğin başlıca teminatıdır; tarihsel bir birikimdir; bir beşer tablosunu millet haline getiren müşterek duyuşun, düşüncenin ve iradenin oluşumunu sağlayan tarihsel oluşumdan ayrılmaz; nesillerden nesillere bir emanet olarak geçen devasa bir tarih birikimidir. Strüktürü, morfolojisi, müziği ve kuralları ile asırlar süren bir tarihsel gelişmenin sonucudur. Gelişmesini sürdürür, çünkü milli hayatın canlı bir parçasıdır; her şeyden önce kendini ifade tarzıdır.

b) **Türk dilinin korunup geliştirilmesi:**

Binlerce yıllık bir tarihin ürünü olan Türk lisanını koruyup kendi mantığı ve gelişme seyri içinde geliştirmek ülkümüzdür. Türk dilini, bir azınlık dili haline getirme tehlikesiyle karşı karşıya bırakan, tabii gelişmesini saptıran müdahaleler asgari seviyeye inmiş olmasına rağmen, milli hassasiyetin bu konu üzerinde toplanması şarttır.

Türk dili, dünyanın en zengin dillerinin başında bulunmaktadır. Türk dilinin tarihi, bu gerçeğin şahidi durumundadır.

Türk lisanının, edebiyatının kendi gelişme seyri içinde bir ilim, felsefe dili haline gelmesi mümkündür. Bu eğilim ve bilim dili olarak Türkçe'nin korunması, bağımsızlığını sürdürmesi gerektiğine inanıyoruz.

Türk dili, sadece halkın dili, ne de sadece devletin resmi dilidir; aynı zamanda Türkiye'de bilim ve eğitimin de yegane dilidir. Türk dilinin tarihsel tabii gelişim seyri içinde korunup gelişmesi, halk dili ile yazılı dil uyumunu sağlamak, gelişmiş İstanbul Türkçe sini genelleştirmek, müziği, bünyesi ve morfolojisi ile Türk dilini bozma gayretleri karşısında durmak; Cumhuriyet Türkiye'sinin halk, devlet ve bilim dilinin Türkçe olması yolundaki ilkesinin inançlı savunucusuyuz.

Zengin Türkçe'miz, büyük ve şerefli geçmişin mirasını bugüne ve yarınlara ulaştıran yegane bağ olarak ve yüz milyona yakın insanın konuştuğu bir büyük dünya dili olarak, cihan dili özelliğinin korunup pekiştirilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Kitle haberleşme araçlarının başta gelen görevinin, Türkçe'mizin sevdirelilip öğretilmesi, geliştirilmesi olduğu açıktır.

c) Dil , milli kimlik ve kültür:

Dil konusu, millet dediğimiz sosyo-kültürel yapının, kendini objektif ve rasyonel olarak ifade etmeye yarayan başlıca vasıtasıdır. Düşünceyi, duyguyu, müşterek mirası rasyonel olarak, milletin geleceğe uzanan nesilleri ancak dil vasıtasıyla, dilin taşıdığı kültür değerlerinin benimsenmesi yoluyla idrak eder ve milletin manevi varlığına dahil olurlar.

Bu yüzden dil, milletin ve millet fertlerinin kimliklerini de oluşturur, onlara şahsiyet verir. Dilin kavramları ise, düşüncenin ve onun dokuduğu bilim ve kültürün yapı taşlarıdır. Uzun süreden beri bir Babil Kulesi anlaşmazlığına düşürülmüş bulunan kültür hayatımızın en büyük zaafı, kavram kargaşasıdır. Bu da sosyal, manevi bilimleri ve felsefi araştırma, analiz etme ve kavramada yegane vasıta olan çağdaş kavramların dünya ve Türkiye'nin sosyo-kültürel ve ekonomik gelişme çizgilerinden bağımsız, hatta keyfi ele alınmasından, Türkçe'yi çağdaş bir bilim dili haline getirme konusundaki ihmalden kaynaklanmaktadır.

Dil konusunu bu arz edilenlerin ışığında hayati bir mesele olarak ele almak fikrindeyiz.

10) Manevi hayatın laik espri içinde tanzimi:

a)Din:

Din insanların ve toplumların gelişmesinde en büyük etken olmuştur. İnsanoğlunun, çıplak tabiatın haşın şartları karşısında sadece ruhi tekamülünü değil, aynı zamanda maddi gelişmesini de din sağlamıştır. Toplumlar bakımından manevi bir ihtiyaç olarak kalacak dinin sosyal, tarihi ve medeni bir müessese olarak yaşayacağını, en modern toplumlardan en ilkel toplumlara kadar hepsinde mevcut bir hayat tarzı oluşu, gerçeği ispatlar. Din yerine vazedilen tüm akli, siyasi veya ahlaki sistemler, bütün çabalara rağmen, modern dünyada dinin yerini alamamıştır.

b) Din, İslam dini ve laik espri:

Kaldı ki, Türk milletinin mensubu bulunmakla iftihar ettiği İslam dini, rasyonel , tabii sade olmak vb. temel özellikleri itibarıyla hiçbir din ile mukayese edilemez ulviyettir. Din,

sosyal bakımdan sadece ma'şeri değil, aynı zamanda ferdi bakımdan vicdani bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyaç, ferdin ruhi gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkar. İslam dininin insan saadetini gerçekleştirme konusundaki rakipsizliği ortadadır. Bu dinin, var olmak veya gelişmek için hiçbir devlet teyidine, baskıya ihtiyacı yoktur. İnsanın temyiz gücüne inanan ve dini baskıyı raddeden dinin kendi kuralıdır. Dini hayatın bir devlet haline gelerek baskı aracına dönüşmesi, sadece sosyal bakımdan mahzurlu değil, özü itibarıyla da dinle uzlaşmaz.

c)Laiklik:

Bu itibarla Türkiye Cumhuriyetinin bir anayasa esası olarak kabul ettiği laiklik ilkesinin isabeti açıktır. Dinin yüceliğine de uygun düşen akli sistem budur.

Laiklik esası dini fikir, vicdani kanaat, ibadet hürriyetini sağlayan bir sistem olarak, dini kendi tabii mecrası içinde gelişmeyi sevk edecek ve dinin, dünyevi politikaların bir vasıtası haline gelmesine sebep olan hatalı yollardan onu uzak tutacaktır.

Laiklik, akli, vicdani ve anayasal bir esas olarak Türk toplumunun sosyal ve manevi gelişmesinin feyizli başlangıcı olacaktır. Türk toplumu hatalı politikaların sonucunda tatmin edilmeyen dini ihtiyaçlar, din sömürüsü ve yersiz din kuşkusu yüzünden zararlar görmüştür.

d) Dini hayatın laik-demokratik tanzimi:

Dini hayatın nazımı durumunda bulunan kurumlara Anayasal çerçevesi içinde daha büyük imkânlar sağlanması bir zarurettir. Diyanet İşleri Başkanlığı, dini eğitim kurumları, dinin araştırılıp öğretilmesi ve müminlere sunulması konusunda teyit ve teşvik edilecektir. Diyanet işleri

Başkanlığı'nın Anayasa ile belirlenen yeri göz önünde tutularak Türkiye'de İslam dininin temsili görevini üstlenmesi, Türkiye'nin dünya ve özellikle İslam dünyasına açılma siyaseti çerçevesinde bir zaruret halindedir.

Türkiye'de bütün din mensuplarının kamu düzenine aykırı olmamak şartı ile mezhep, dini kanaat, ifade, ayin, ibadet ve eğitim hürriyetleri, cemaatler halinde organize olma hakları kanunların kesin himayesindedir.

Dini ve dini eğitim kurumlarını; bütün vatandaşlarımıza kanaat, zümre farklarına asla itibar etmeksizin kucak açan, dinin olanca saflığı ile yaşandığı dinin yüce ülküsüne ulaşmaktan başka gayesi olmayan Türk milletine yönelik manevi saldırılar karşısında Türk milletinin dirlik ve düzenliğini şuurla savunan, manevi varlığımızın teminatı haline getirmek ülkümüzdür.

11) Diyanet hizmetleri:

Diyanet işleri başkanlığı, kendisine verilen görevler itibariyle dini hayatın nazımı durumundadır. Bu itibarla Türk toplumunun ruhi, manevi gelişmesinde, manevi varlığın savunulmasında son derece önemli bir role sahiptir. Kuruluş kanunu ile kendisine verilen inanç, ahlak ve ibadet alanındaki hizmetin başarısı, toplumumuz bakımından büyük önem arz eder.

İslam dininin, asli saffet ve mahiyeti içinde Türk insanına sevdirmesi, benimsetilmesi ve öğretilmesi, modern dünyanın manevi alanda ortaya koyduğu problemlerin çözülmesi, artan bir ihtiyaç halindedir.

a) Sömürüye karşı dinin insancıl özü:

Din sömürüsüne, dinin şahsi veya siyasi çıkar sağlamak maksadıyla istismarına izin verilmeyecektir. Din ve dini hayat hiç kimsenin inhisarında bırakılmayacak, dinin insanoğlunu kucaklayan toleransı, insaniliği korunacaktır.

b) Din görevlileri:

Din hizmetlilerinin çağdaş bilgilerle mücehhez olmaları, pozitif, rasyonel ve manevi bilimlerde ilerlemeleri sağlanacak, ahlaki meziyet ve hayat tarzı itibariyle örnek olabilecek kemal mertebelerine ulaşmaları için özel bir itina gösterilecektir. Dini sembol, rütbe ve makamın istismar edilmesine karşı kesin tedbirler alınacaktır.

c) Dini yayın, eğitim ve telkin alanları:

Dini yayın ve telkin alanında kâr, kazanç ve nüfuz sağlama gayretlerinin inkar edilemez varlığı, çok kıymetli yayın ve öğretim faaliyetlerini gölgelemektedir. Laik devlet düzeni çerçevesinde Türkiye'miz de bilim, fazilet ve samimi inanca dayalı meşru manevi otoritenin teyidini zaruri kılmaktadır. Diyanet teşkilatını, dini okullarımızı bu hayati görevlerini yerine getirecek şekilde düzenleyeceğiz.

Zamanımızda, dünyada özellikle İslam dinine karşı büyük ilgi uyanmış bulunuyor. Ve İslam dini adına fikirler beyan ediliyor, aksiyonlar yapılıyor. Bu olayların; fikirlerin bir ülkeden başka bir ülkeye süratle geçtiği dünyamızda Müslüman Türk'ün vicdanını, görüşlerini etkilememesi mümkün değildir. İnanç, düşünce hürriyetine büyük değer vermemize rağmen, bu tür fikirler, hele yabancı politikalarla az çok ilgili bulunan fikir ve telkinler karşısında Diyanet teşkilatı ve dini eğitim, öğretim ve araştırma müesseselerimizin sorumluluk ve görevi büyüktür. Türk

milletinin manevi varlığının bilimle, hikmetle ve örgütle savunulup tahkim edilmesi görevi asla savsaklanamaz inancındayız.

12) **Kültür-sanat politikası**

a) Türkiye’de tüm sanatların ve sanatçıların devlet himayesine kavuşması gerektiği inancındayız. Düşünce ve sanat muhteremdir. Türk toplumuna karşı düşmanlık, yıkıcılık ve şiddet kışkırtıcılığı yapmadıkça, Türk milletinin çıkarlarına ve mukaddesatına taarruz etmedikçe, düşünce ve sanat planında kalan, her düşünce ve sanat anlayışı ve icrasını toleransla karşılarız..

b) Tüm sanatların insan ve ülke yararına, milli kültür bazında gelişmesi teşvik edilecektir.

c) Özellikle sinema, tiyatro, müzik ve folklor gibi sanatların, kültürel hegemonya, yabancılaştırma ve köksüzleştirme saldırısının her günkü muhatabı Türk insanının savunma aracı haline gelmesinde zaruret vardır.

Film, tiyatro, müzik, folklor sanatçılarının yaşama, çalışma şartlarının ıslahı ve güvenceye kavuşturulmasının bir devlet görevi olduğu inancındayız. Sanatın tüm branşları, sanat haysiyetinde olmak şartıyla ciddiyetle korunup geliştirilecektir.

d) Temaşa sanatlarının ve endüstrisinin sadece kâr amacına dayanan teşebbüsler halinde kalmasını faydalı telakki etmiyoruz. Özellikle film, tiyatro ve TV’de, dünya ve Türkiye gerçekleri konusunda objektif bilgi verme, insani ilişkilerde azami tolerans ve demokratik üslubu telkin etme, maddi,

manevi problemlerin çözümüne yönelik bilimsel ve ahlaki esaslara dayalı davranışlara özendirme, Türk insanını kendini aşmaya yöneltme, çalışma şevki ve gayreti aşılama, yüceltme, geliştirme özellikleri aranacaktır.

e) Çok engin tarih, kültür, folklor birikimimiz insan problemlerini derinlemesine kavrama imkanı veren sosyal bilimlerin verileri, Türk insanına olduğu kadar dünya insanına da büyük faydalar sağlayacak, sanat eserlerinin doğuşu için yeterli ortamı oluşturacaktır.

Türk insanının manevi enerjisini sınırsız şekilde arttıracığı muhakkak bulunan sanat şaheserlerinin, bu ülkenin çocukları tarafından gerçekleştirileceğine inanıyoruz.

Yeterli, objektif, rasyonel toplum ve devlet desteği; beklediğimiz müspet, insana ve Türkiye'ye yönelik sanat hareketinin başarı şartını oluşturuyor.

13) Eğitim Politikası

a) Eğitimin bütüncül karakteri:

Türkiye'de en önemli meselelerin başında eğitim gelmektedir. Eğitimin umulan feyizli sonuçlarını devşirebilen toplumlar süratle yükselmişlerdir. Eğitim ile, vicdani ve ahlaki gelişme, zihni terbiye amaçlanmalıdır. Muhtaç bulunduğumuz iş ahlakı, görev ahlakı, ferdi; ailevi, sosyal ve milli ahlak, zihin terbiyesinin ayrılmaz parçasıdır. Zihin terbiyesi ne ölçüde ileri olursa olsun fert, ahlaki ve manevi gelişmesini tamamlamamış ve kişiliğine kavuşmamışsa, zihni terbiye tek yanlı kalmaya mahkumdur ve bu gelişmeden toplumsal bir fayda sağlamaya imkân yoktur.

Bu yüzden milli, manevi, ahlaki terbiye ile zihin terbiyesini sonuç olarak bilimsel ve teknolojik ilerlemeyi bir bütün saymaktayız. Ahlâki, manevi bilimsel ve teknolojik ilerleme bir bütündür.

b) Eğitim Hedefleri:

Bu yüzden milli eğitim ile ferdi, ailevi, mesleki, sosyal, milli, dini, ve insani sorumluluklarını, görevlerini idrak etmiş, tarih şuuru gelişmiş, Türk milletine, onun ülkelerine ve menfaatlerine, Türk ahlâk ve kültürüne bağlı, hayatın problemlerini, zorluklarını göğüslemeye, onlara gerçekçi çözümler getirmeye muktedir, irade sahibi, çalışkan, üretici, milli benliği gelişmiş, toleranslı fertler yetiştirmek azmindeyiz.

Bilim ve hikmet, insanoğlunun, dünyayı kavramak ve onu insana yakışacak bir biçimde ıslah etme konusunda tek imtiyazını ve gücünü teşkil eder. Bilim ve teknolojinin gelişmesi, insani değerler ve bilimin Türk toplumunun bütün hayat tarzlarına ciddi olarak nüfuz etmesi ve onu düzenlemesi şarttır. Bilimin gelişmesi için gerekli felsefi, ahlâki ve sosyal kabullerin yerleşmesini şart görüyoruz.

c) Bilimsel düşüncenin ahlâki ve sosyal esası:

Gerçeği arama yolundaki zihin çabasının bir türü olan bilimsel düşünüşün, akrabası olduğu ahlâki, felsefi ve dini düşünce ile yakın ilişkisini kurmak, bilimsel düşüncenin ilerlemesinin temelini oluşturur. Bu yüzden yüksek bir ilmi düşüncenin ve pratiğin esasını oluşturan beşeri kültürün ciddi şekilde öğretimini zaruri telakki ediyoruz. Bilimin, teknoloji, üretim ve yönetimle yakın ilişkisi ona sosyal ve maddi anlamını da verir. Bu yüzden bilim adamı ve düşünürün, kelimenin gerçek anlamında hür ve her türlü maddi sıkıntıdan uzak yaşama şartlarına kavuşmasını imkân

dahiline

sokacağız.

d) Bilime dayanan toplum hayatı:

Türkiye'nin yüksek seviyedeki bilimsel potansiyelinin dünya ölçüsünde önem taşıdığı muhakkaktır. Çağdaş pozitif, sosyal ve moral bilimlerin ve verilerinin Türk toplumunda en üstün değer haline gelmesini, teknoloji, üretim ve yönetim yoluyla hayat tarzlarımızın tümüne nüfuz etmesini sağlayacağız.

e) Bilimsel araştırmalar:

Bilimin ve bilimsel araştırmaların gelişmesi için moral, sosyal ve ekonomik tüm tedbirleri alarak beyin göçünü önleyecek ve istihdam imkanlarını arttıracacağız.

Modern bilimlerin süratle Türkiye'ye kazandırılması, bilimsel düşüncenin, bilimlerin ve sanatların gelişmesi için, Türkiye bilimleri ve Sanatlar Yüksek Akademisi'ni tesis edeceğiz.

f) Eğitim politikasının ilk hedefleri:

Eğitimde, kalite, eğitim politikamızın başlıca esası olacaktır. Nüfus itibariyle Türkiye'nin pek altında bulunan küçük fakat sanayileşmiş ülkelerdeki ilerilik, sadece eğitimin kalitesine bağlıdır dense hata edilmiş olmaz.

Bilimsel araştırma ve bilimlerle teknoloji ve uygulama arasında gerekli bağı tesis etmek azmiyle; çalışma hayatı, ekonomi ve eğitim alanlarında reform yapacağız.

Eğitim kurumlarımızı çağdaş eğitim kurumları haline getirmek başlıca hedefimizdir. Türkiye'ye büyük aydın potansiyeli kazandırmış müesseseler, layık oldukları gelişme düzeyine yükselmek için her türlü teyide

kavuşturulacaklardır. Eğitim kurumlarımızın sözde bir eşitlik düşüncesiyle fakirleştirilmesini ve gelişmenin durmasını tasvip etmiyoruz.

g) İlk ve orta öğretimin amacı:

Yapıcı zihni terbiye

Eğitimde yaygın fakat o ölçüde sığ bilgi alanının sözde bir eğitim olduğu inancındayız. Orta öğretimimizi, fuzuli hayatta hiçbir faydası bulunmayan ansiklopedik bilgi birikiminin yükünden kurtarmak azmindeyiz.

Milli ve manevi, ahlâki düşünce bazında insan aklının terbiyesi ve düşüncenin geliştirilmesi esastır. Eğitimin alt basamakta temel amacı budur; yoksa hazır bilgilerle zihnin tembelleştirilmesi değil. Zira ancak insan aklıdır ki, bilinenlerden hareketle bilinmeyenlerin bilgisini kazanır. Bu yüzden ahlaki, manevi terbiye kadar, zihin terbiyesine de önem veriyoruz.

h) Mesleki ve teknik öğretim:

Bilim ve hikmeti , kaynakları ne kadar soyut olursa olsun pratik olarak değerlendiriyoruz. Bu yüzden okullarımızda mesleki ve teknik öğrenim ve eğitime büyük ağırlık vermek fikrindeyiz.

i) Yaygın ve sürekli eğitim:

Eğitimi bir yaş grubuyla sınırlandırmamak fikrindeyiz. Çünkü eğitim genel ve toplumsal bir ihtiyaçtır. Bu yüzden okul öncesi eğitimi, aile eğitimi, meslek eğitimi, halk eğitimi; okul eğitimi gibi önemle ele alınacaktır. Basın, TV, yayıncılık,

film vb. kitle haberleşme araçları bu esasa göre kıymetlendirilecektir.

Kişinin istediği mesleği seçebilmesi, hürriyetin yakın bir ülküsüdür. Yüksek okullarımıza yönelen talebin çok yüksek sayılara vardığı açıktır. Bu bir problemdir. Bu talebin makul ve sağlıklı hadde kavuşturulması bir zarurettir. Bu konuda şunları gerçekleştirmek azmindeyiz.

1) Diplomanın mübalağalı otoritesi, yerini ehliyete bırakmalıdır. Ehil olan kişi, ehliyetini ispat etmek kaydıyla , mesleğinin en yüksek noktasına ulaşmak hakkına sahip olmalıdır. Tüm mesleklerde ehliyet esası, diplomayı tadil eden bir seviyeye gelmelidir.. Böylece bir işçi veya memur, mesleğinde gerekli bilgi ve tecrübeyi kazandığını ispatlayarak daha yüksek gelir elde edebilecek, maddeten ve manen tatmin olacaktır.

Bilimsel ve teknolojik talep yaygınlaşacak, her atölye, her büro her ev giderek birer eğitim yuvası haline gelecektir.

2) Ücret, maaş ve gelir politikası, insanlar arasındaki anormal gelir imkânlarını tadil etmelidir. Asgari ücret , maaş ve kazanç, herkes için rahatça yaşanacak makul bir halde yükseltilmelidir ki, eğitimin belli bir basamağı, yüksek hayat standardının tek kapısı haline gelmesin. Aksi halde eğitim kalitesinin düşmesi ve toplumsal rahatsızlıkların şiddetlenmesi kaçınılmazdır.

j) Üniversite ve yüksek okulların bilimsel özerkliği korunmalıdır

k) Yabancı dil ve eğitim:
Yabancı dil öğretimi yeni esaslara kavuşmalıdır. Yabancı

dil, yüksek öğrenim ve ihtisas kademesinde bir zaruret olarak ele alınmalı ve Türkiye’de Türk dili ile rekabet halinde yabancı dille eğitime son verilmelidir. Bütün gayretimiz, Türkçe’yi bir ilim dili haline getirmek, bilimsel bütün eserleri Türkçe’imize kazandırmak olmalıdır. Yabancı dil eğitimi ihtiyaca, mesleki yönelişe göre süratle öğrenilecek özel branş halinde tesis edilmelidir. Bugünkü haliyle orta öğrenim ve yüksek okul düzeyindeki yabancı dil öğreniminin müspet sonuç vermediği, lüzumsuz zaman ve para israfı ile moral kırıklıklarına sebep olduğu açıktır.

1)Türk eğitim kurumları çağdaş bilime açık olmalı

Zararlı ve yabancı ön kabullerin, felsefi saplantıların ve dini taassubun bilim zannıyla milli, manevi yapıyı ve düşünce hürriyetini zedelemesi önlenmelidir.

14) **Basın** - **yayın:**

a) Basın - yayın hizmetlerinin demokratik fonksiyonu

Basın hizmetleri eğitimin devamıdır. Demokratik düzen, halkın kendi kendini yönetmesi olduğuna göre, ülke yönetiminde vatandaşa büyük görevler ve sorumluluklar düştüğü açıktır. Dünya ve ülke meseleleri, sebepleri konusunda gerçeklere dayanan bilgiler, vatandaşa seçme ve yönetme hürriyeti bahşeder. Bu yüzden dünya ve ülke gerçekleri konusundaki derinlemesine ve doğru bilgi birikimi hayati önem kazanır. Gerçeği, doğruyu, yaralıyı arama hürriyeti çağdaş hürriyetlerin başındadır. Bu hayati ihtiyaç ise basın, yayın hizmetleri aracılığı ile karşılanabilir. Basın ve yayın hayatımızı seviyesini yükseltmek ve aslı görevi karşılayacak hale getirmek kararındayız.

b) Basın-yayın politikası, hedefleri ve tedbirler

Basın sanayini tesis etmek, basın işçilerinin ve gazetecilerin hayat standardını yükseltmek, haber alma, haberleşme, ulaşım ve dağıtım imkanlarını artırmak arzusundayız. Demokrasi kültür tabanının sağlıklı gelişmesinin, ancak basının gelişmesine, gazetecinin sadece vicdani sorumluluk duygusuyla yazmasına bağlı olduğu görüşündeyiz.

İnsana, insan hürriyetine ve fikre verilen önemin bir ölçüsüdür, gazetecinin hürriyeti. Mesleği, diğer meslekler gibi sermaye baskısından, ideolojik ve politik baskılardan arındırmak ve bir amme hizmeti haline getirmek hedefimizdir.

Milli eğitim programlarına paralel, ciddi, seviyeli, bilim ve teknoloji eğitimini teşvik edici, benimsetici ve öğretici; zihin, irade ve ahlaki değerleri geliştirmeyi amaçlayan, milli birliği, milli kültürü benimseten, insani değerleri geliştiren, ülke ve dünya meseleleri konusunda kaliteli, bilimsel yayınlar teşvik edilecektir. Sosyal kutuplaşmayı tahrik eden, şiddet, seks istismarına yönelik, kötü alışkanlıklar telkin edici yayınlara müsaade etmeyeceğiz.

c) Yaygın, sürekli, demokratik, milli kültürel ilerleme Okumayı teşvik edeceğiz. Okuma oranının bugünkü düzeyi üstüne çıkmasını sağlayıcı politik, ekonomik ve kültürel tedbirleri alacağız. Yaygın demokrasi uygulaması, fertlerin ülke yönetiminde düşünce kararlarının ağırlığı ve önemi ölçüsünde artar. Çalışma hayatında, meslek hayatında, mahalli ve merkezi yönetimde kişinin görüşüne verilen önem, müsamahalı ve seviyeli tartışma ortamı oluşturur. Ve insanın kendini yönetmesi ve kültürlenmesi için aydınlatıcı bilgiye,

kültüre ihtiyacı gittikçe artar. Bu ihtiyaç halkımızda bilgiye, kültüre olan talebi arttırırken; düşünür, bilim adamı ve sanatçıyı halkın kültürel gelişmesinde öncü olmaya sevk eder; bilgi ve kültürün ameli olmasını, ülke gerçeklerine gittikçe daha çok yönelmesini sağlar. Bu bütüncül gelişme basın-yayın hizmetlerini halkın okulları haline getirir, kalite yükselir ve çok kısa süre içinde okuma alışkanlığının sınırları aşılırken, basın – yayın kuruluşlarımız bölge ve hatta dünya ölçüsünde etkili, seviyeli basın-yayın hizmeti verme safhasına süratle yükselir.

VI. GELİŞMENİN MİLLİ EKONOMİ POLİTİKASI

1) Sanayi ve sanayi ötesi toplumu haline süratle ulaşma zarureti:

Türk milleti, kendisine refah sağlayacak sanayi toplumu haline gelme hareketinde dezavantajlara olduğu gibi, avantajlara da sahiptir. Türkiye'nin ümranı ve Türk milletinin refahı için vazgeçilmez şart olan sanayileşme hamlesinin süratle ve sağlıklı başarısını maddi çabaların temel hedefi saymaktayız.

Bu hedef dışında, Türk milletine teklif edilen hedefleri milli çıkarlarımıza aykırı buluyoruz. Türkiye, sanayileşmiş ülkelerin daimi nüfuz alanında kalmaya mahkum tek yanlı bir tarım veya hafif metal, endüstrisi ülkesi hayali peşinde koşamaz.

Türkiye'yi böyle bir ekonomik politika doğrultusunda yönlendirme gayretlerine itibar eden dostlarımız, uzun vadede bu politikanın sadece Türk milletine zarar vermekle kalmayıp, Ortadoğu'ya ve dünya barışına da büyük zararlar vereceğine kabul ve teslim edeceklerdir. Bağımsızlıklarına

yeni kavuşmuş ülkelerde bile sanayileşme gayretleri en belirgin tercihlerin başındadır.

2) Türkiye'nin gelişmesinin dünya kuvvet dengesi içinde ele alınışı:

Artık çağımızda insanlık meseleleri inkâr edilemez ağırlıklarını göstermişlerdir. Sosyal ve ekonomik tezatların rahatsız ettiği bir dünya, insanların elbirliği ile temel tezatları çözmeye mecbur olduğu bir dünyadır. Sanayileşmiş ülkeler-sanayileşmemiş ülkeler tezadı, cihanşümul bir tezattır. Bu tezadın insancıl bir biçimde çözülmesi için ortaya konan çağdaş çözümler, en başta sanayileşmiş ülkeler aydınlarının ve kamuoyunun ve etkili liderlerinin yaklaşım çizgisini göstermektedir. Bu politik ve askeri maksatlar ve önyargılardan bağımsız olarak; sanayileşme vetiresine giren ülkelerin sanayileşme hamlelerini başarıya ulaştırmada müsait bir milletlerarası ortamın oluşacağı haklı ümidini kuvvetlendirmektedir. Artık dünyamızın, 18. ve 19. asrın fikirleriyle idaresi mümkün değildir. Bu görülmeye başlanmıştır.

Türkiye, sanayileşme ve modernizasyon hamlesine bugün bu hamleyi başarmış birkaç ülke ile aynı sıralarda başlamış olmasına rağmen, bir buçuk asra yakın bir süredir, dahil olduğu medeni camia tarafından büyük ölçüde engellenmiş ve ne hazindir ki, bundan 64 yıl önce vatanını dahi kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya bırakılmıştır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde başlayan milli direniş bu tehlikeyi bertaraf etmekle kalmamış, Türk milletine ilerlemenin yollarını açan ve dünya sulhunun teminatı olan modern Türkiye'nin kurulmasını da sağlamıştır. Bu çabaların başarısı için Türk milletinin katlandığı fedakârlık olağanüstü büyük olmuştur.

Geçmişin ıstırapları, Türk milletinin engin gönlünde sönmez ve silinmez düşmanlık hisleri bırakmamış, ama tarihin acı dersini daima hatırlamak Türk milleti için milli şuurun kaynaklarından biri olmuştur. Büyük değişim gösteren dünyamız, 18. ve 19. asır politikalarının zamanımızda geçersizliğini gösteriyor. Dünya sulhu, dünya problemlerinin çözümü, dünya milletlerinin hür ve gelişmiş milletler topluluğu haline gelmesine bağlıdır. Bu itibarla biz, sanayileşmiş ülkelerle sanayileşmemiş ülkeler tezadının çözümünde sanayileşmiş ülkeler katkısını bir yardım olarak görmüyoruz, bir görev telakki ediyoruz.

Çünkü bilim ve teknoloji insanlığın müşterek malıdır. Bu yüzden ilim ve teknoloji transferini politik ve askeri maksatların dışında telakki ediyoruz. Anormal silahlanma yarışını nükleer gücün askeri maksatlarda kullanılmasını az gelişmiş ülkelere yapılan bilimsel, teknolojik transferin yetersizliğini tasvip etmiyoruz. Milletler arası camianın yüksek insani değerler etrafında yeniden organize edilmesini şart telakki ediyoruz. Milletler arası kurumların gerçekten bu hüviyete kavuşturulması mümkündür.

Milletler arası adalet, milletler arası işbirliği, milletler arası ticaret ve kültür hayatı daha sağlam esaslarla kurulabilir. Türk milletinin bu gelişmeye büyük katkılarda bulunması mümkündür. Bu gelişmeyi sağlamak, dış politikamızın esasları arasında yer alacaktır.

3) Kalkınmanın temel gücü:

Millet Daha insancıl, anlayışlı, insanlık meselelerini müdrük, barışçı bir dünya, Türkiye'nin sağlıklı kalkınmasında hızlandırıcı bir faktör olacaktır. Böyle bir faktörün önemi

açık olmakla birlikte, kalkınmanın temel gücü Türk toplumdur.

4) Kalkınma bir toplum hareketidir:

Kalkınma olayı demokratik, adil, verimli bir toplum hareketi olmalıdır. Kalkınma bir zümre hareketi olamaz. Nimet ve külfetlerin adalet ölçülerine uygun dağılımı esas olmalıdır.

5) Kalkınmanın maddi, beşeri ve manevi elemanlarının seferber edilmesi:

Makro planda büyüme için esas olan manevi meziyetler, emek, çaba, para- kredi, sermaye, tabii ve coğrafi imkânlar, bilgi, hüner, ehliyet ve yönetim gücünün gerekli verim ve işbirliği içinde büyüme hedefine sevk edilebildiği söylenemez.

Emek, bilgi yönetim kapasitesi, sermayenin karşısında gerekli korunma vasıtalarından mahrumdur. Makro planda da, mikro planda da emek, sermaye ile birlikte katıldığı müşterek eserin sermaye kadar önemli yapıcı unsurlarından biridir ve bu sıfatlı müşterek hasıladan rizikosuna katlanarak pay alınmalıdır.

6) Makro ve mikro alanda kalkınma elemanlarının hürriyetçi koordinasyonu:

Gönüllü, demokratik ortaklıklar içinde her meslek grubunun özellikleri gözetilerek tayin edilecek nispet ve şartlar çerçevesinde çalışanların sermayenin ve yönetimin adil ve verimli iş birliğini ekonomik, sosyal ve insani açıdan zaruri telakki ediyoruz.

Ekonomik bakımdan üretimi, işçi- patron ilişkisine indirgeyen sistemlerin, ekonomik çabanın tüm sorumluluğunu

ve yönetimini bir zümreye tahsis etmek, müşterek eserle insan arasındaki manevi ve maddi ilişkiyi keserek ve nihayet çalışanı sabit bir gelire bağlamak suretiyle sınırlamak gibi büyük mahzurları bulunmaktadır. Bu durumda üretim artışı üretimin kalitesinin iyileştirilmesi, müşterek ürünün daha iyi şartlarda pazarlanması, işletmenin artan verimlilik ve kârlılıkla yönetilmesi gibi kişiyi eserine ve müessesesine bağlayan psikolojik bağlar yıkılmaktadır. Bu bağların tesis edilmesi elzemdir. Müşterek ürünü meydana getiren tüm işletme faktörlerinin müşterek eser ve işletme ile ekonomik ve psişik bağlarının tesis edilmesi elzemdir. İnsanların, başarısından fayda umacakları, zararından mutazzar olacakları, kısaca ferden veya müştereken çaba gösterdikleri bir iş ilişkisi yoksa, gelişme ve büyümeyi ancak tesadüflere terk ettiğimizi söyleyebiliriz. Kişiler başkaları için değil ama kendileri için artan bir gayretle çalışabilirler. Kendileri için çalıştıklarını çalışmalarının semeresini idrak ettikleri andan itibaren çalışma şevki ve çalışmada verimlilik artacak, fert yükselmek ve gelişmek ihtiyacını duyacaktır.

Bir müşterek eserin meydana getirilebilmesi için bir işletme bütününde bir araya gelen fertlerin hür, verimli adil bir işbirliğini tesis için ticaret kanununa gerekli ve uygun şirket nevelerini ilave edeceğiz. Böylece emek, para, teşebbüs gücü asgari maliyetle bir araya gelecektir. Maliyet enflasyonu sıfıra yaklaşacak, üretim, iç ve dış pazarda rekabet imkanı artacaktır.

7) Spekülatif sermaye ve kredinin doğrudan üretim ve hizmet alanlarına yöneltilmesi:

Kredi kurumlarının da doğrudan üretime katılmasında zaruret görüyoruz. Banka ve kredi kuruluşları plan ve proje kredisi verecek ve verdikleri kredi ölçüsünde işletmelere ortak

olacaktır. Bu ilke, bankaları ve kredi kuruluşlarını tefeci kredisi veren kuruluşlar olmaktan çıkaracak, üretimin kalitesini, sürümünü, ucuzluğu, yatırım isabetini, artırırken işletme yönetimini de daha çok ihtisaslaşmaya sevk edecek, para ile işletmeler arasında ucuz kredi bağlantısı tesis edilmiş olacaktır.

Banka ve kredi kuruluşlarının üretim ile yakın işbirliği, sanayi, tarım ve hizmet sektöründe ortalama ve büyük işletmelerin kuruluşunu hızlandıracak ve böylece modern ticaret hayatının gerektirdiği orta ve büyük çaplı şirketler görülmeye başlayacaktır.

Hammadde, kredi-yatırım, üretim, işletme, iç ve dış pazar ilişkisi süratlendirilerek, pazara göre üretim ve üretime göre Pazar ilkeleri çerçevesinde verim ve kazanç artacaktır

8) Entegre teşebbüsler:

Ferdi, küçük yardımsız kalmış tüm teşebbüslerin orta ve büyük çaplı işletmeler haline gelmesi teşvik edilecek; devlet, verdiği kredi, getirdiği teknolojik yardım, sağladığı pazar vb. bakımlardan teşebbüslere ortak olacak, böylece ferdi üretim organize edilerek tarım, sanayi ve ticaret alanlarında ileri teknolojilerin uygulanması imkanı doğacaktır. Bu ülke çapında verim ve kalite artışı; işletmeler arası entegrasyon ve gittikçe artan bir ölçüde istihdam imkânları ortaya çıkacaktır. Sabit para ilkesi, çalışmanın cazip hale gelmesi; tasarrufu artıracak ve kalkınmanın en önemli engelleri aşılmış olacaktır.

9) Mesleki kurumların milli ekonomide yeni fonksiyonları:

Mesleki kuruluşlara üretimde, finansmanda daha büyük roller düştüğü kanaatindeyiz. Bu kuruluşlar

demokratikleştirilecek, müşterek bir eseri gerçekleştiren emekçi, sermayedar, yönetici gibi meslektaşlar arasında dayanışma ve kardeşlik sağlayacak, mesleğin problemlerini çözecek, fiyat ve kalite üzerinde müessir olacak; meslektaşlar meslek ve toplum yararına etkin bir güç olacak şekilde organize edilecektir.

10) Çalışma hayatının ıslahı:

Memur aylıkları ve işçi ücretleri net maaş ve ücret olarak verilecektir. Sigorta ve emeklilik primi dışında, sadece emekçinin ve memurun brüt maaşından bir kısmı vergi yerine çalışan adına işletme fonlarına yatırılacaktır. Böylece memur ve emekçi, emekliliği ile birlikte verimli bir işletmenin hissedarı haline gelecektir.

Üniversiteler, araştırma laboratuvarları konularına göre, iş ve çalışma hayatı ile işbirliğine girecek, böylece tarımda, sanayide modern teknoloji, modern işletme anlayışının üretime katkıda bulunması sağlanırken bilimsel çaba da metafizik, havada bir faaliyet olmaktan çıkacaktır.

11)Sabit gelir zincirinin milli ekonomide berterafı:

İşçi, memur gibi bir işyerinde maaş ve ücret karşılığı çalışanlar için “eşel mobil” sistemi uygulanacaktır. İşyerlerinde işçi ve sağlıklı iş, istirahat imkânı sağlanmasını, mesleki ve genel eğitim verilmesini kültürel ve dini ihtiyaçların sağlanmasını (ibadet hürriyetini sağlayarak), mesken kreş ve okul ihtiyacının sağlanmasını devlet ve işletmelerin başlıca görevlerinden sayıyoruz.

12)KİT'ler:

Herhangi bir işletmede, işletmenin tüm unsurlarının işletme rizikosuna katlanan hissedarlar haline dönüşmesi , tamamıyla

rızai bir organizasyondur. Ve bu haliyle, işletmelerinin gerçek müteşebbisleri haline gelmek isteyenlerin sermayelerini, pazarlarını ve gelirlerini artırmak azmindeki kişiler bakımından duyulan bir ihtiyaç halindedir.

Geleneksel işletme neyelerini kanun zoruyla değiştirmek gibi bir hayale ve haksızlığa kapalıdır. KİT'ler bakımından uygulanması ise, hisselerinin ekseriyeti kamuda kalmak kaydıyla, çalışanlar ve diğer işletme elemanlarının mutabakatı halinde, işletmelere ortak olmaları sağlanmak şeklinde olacaktır.

13) Sanayimizin handikapları, montaj sanayisini süratle aşma mecburiyeti:

Türkiye'de tarım ve sanayi sektörünün, önemli ölçüde yabancı büyük sanayi şirketlerine montajcı, onarımcı ve yedek parça sanayi haline dönüşerek entegre olduğu görülmektedir. Bu, temel sanayini kurma ve verimli bir şekilde işletme safhasına gelmiş Türkiye için, sınai birikimini ihmal etmek ve tedrici ölüme terk etmek anlamına gelmektedir. Tarım ve sanayimizi, dış sanayiye entegre olmaktan kurtarmak, verimlilik ölçüsünde derece derece temel sanayi sektörüne bağlamak şarttır.

Temelleri bin bir güçlkle atılmış ve mevcut maden, çelik, elektrik, elektro mekanik, mekanik, kimya sanayini yatırım malları ve ara mallar üreten sanayi haline getirmemiz şarttır ve bu mümkündür. Türkiye bu hedefe ağırlık vermek mecburiyetindedir. Böylece Türkiye de yapılması, hem de ucuz ve kaliteli olarak yapılması, iç ve dış pazarlarda pazarlanması kabil ürün alınması mümkün olacaktır. Şüphesiz ki bazı sektörler desteklenecektir, ancak kayıt ve şartla ve zamanla sınırlı olarak. Toplum desteği, her sektör

hatta her branş için toplumsal fayda, milli ekonomi hedefleri ve milli ihtiyaçlar gözetilerek bunların en kısa sürede milletlerarası ticaret alanında yabancı teşebbüslerle rekabet edebilecek, yaşayacak ve güçlenecek hale gelmeleri maksadına matuftur. Bu mümkündür.

İyi organize edilmiş, köklü bazı sanayi teşebbüslerinin başarısı, kaynaklarımızı, teklif ettiğimiz çerçevede seferber ettiğimiz takdirde tüm sektörlerimizin de yarınki büyük başarısını müjdelemektedir.

14) Kâr ve toplumsal fayda:
Kâr amacını, toplumsal ihtiyaç, fayda ve milli çıkarlarımızla uzlaştırmayı esas alıyoruz.

15) Sektörler arası işbirliği:
Sektörler arasında yakın, rasyonel ve verimli bir işbirliğinin; verimi artırabileceğine, hayatı ucuzlatıp kolay hale getireceğine, sosyal kutuplaşma belirtilerini yok edip, toplumsal dayanışma ve uzlaşmayı esaslı surette sağlayacağına inanıyoruz.

Devlet-fert işbirliğinin, tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinin makro planda, teşebbüs hürriyetini asla zedelemeyen verimli bir koordinasyonun zaruretine inanıyoruz.

16) Yerli teknoloji:
Türkiye'nin modern teknolojiyi süratle her sektörde benimsemesi, çağdaş teknoloji ile sektörleri beslerken en kısa süre içinde yerli teknolojisini geliştirmesi gerektiğine inanıyoruz. Araştırma kurumlarımızın, üniversite ve yüksek okullarımızın önemli bir bölümünün modern teknolojinin, yeniliklerin takibi, araştırılması görevinde en büyük tediye kavuşmasını elzem sayarız.

Halihazırda çağdaş teknoloji, araştırma kurumları ve uygulama arasında rasyonel, verimli ve ekonomik bir koordinasyonun varlığı iddia edilemez.

17) Ekonomi politikamızın esası:

Ekonomi politikasının esası, ferdi, sosyal ve milli zaruret ve ihtiyaçları karşılamak gerçeğinden ibarettir. Milli ekonominin özü budur. Türkiye sanayileşmesinin bugünkü safhasında bile, yatırım malları, ara malları ve tüketim malları konusunda dünya standartlarına uygun üretimin hem iç pazarda, hem de dünya pazarlarında rekabet imkanına kavuşması mümkündür. Halihazırda genel ticaret girdileri içinde çok büyük yer işgal eden enerji, yatırım malları ve ara malları, Türk ekonomisinin hakim karakterini ortaya koymaktadır. Türkiye'nin bilgi ve teknoloji birikimi ve temel sanayinin en önemli bölümlerini kurmuş bulunmasına rağmen ithal malalarının bu kompozisyonunu sadece milli ekonomi açısından değil, milli politika bakımından da zararlı telakki telakki etmekteyiz.

Temel sanayi sektörünü kendi öz ülkesinde bile pazardan mahrum ederek atıl hale getiren dayanıklı-dayanıksız tüketim mallarının saldırısına terk etmek anlamına gelen dar boyutlu, ufuksuz, olağanüstü ölçüde kısa vadeli politikaları tasvip etmiyoruz.

Kısaca ekonomi politikamızın bu konuda esası şudur: Süratle sanayileşmek zorundayız. Türkiye ticaretinin sanayileşmiş ülkelerin yatırım, ara ve tüketim mallarının pazarı haline gelmiş olmasını asla tasvip etmiyoruz, zararlı ve tehlikeli buluyoruz. Sanayileşme hamlesinin başarılı olması şarttır. Yatırım hacminin olağanüstü büyük, kâr marjının

düşük ve kâr beklentilerinin uzun vadeli oluşu bir engel olsa bile, bu engel devlet ve fert tarafından aşılmalıdır. Biz sanayimizin, bugünkü safhasında bile rasyonel düzenlemelerle, iç ve dış Pazar talebini bu günkü çok üstünde çağdaş düzeyde ve ucuz olarak karşılayabileceği inancındayız.

18) İthalat politikası:

İthal kalemlerimizin en önemli bölümünü teşkil eden petrolü asıl enerji kaynağı olmaktan çıkarmak mecburiyetindeyiz. Bu enerji türünün varlık süresi konusunda müşterek bir kanaat oluşmuştur. Yeni enerji türleri geliştirilmektedir. Hidroelektrik santralleri konusunda maksimum kapasiteye varmalıyız. Nükleer enerji santrallerini çoğaltmalıyız. Pek yakın bir süre içinde randımanı artması muhakkak güneş enerji santrallerini ve jeotermal santrallerini süratle devreye koymak mecburiyetindeyiz. Türkiye'nin büyük ölçüde ve süratle elektrifikasyonu bir zarurettir. Diğer ithalat malları konusunda da milli ihtiyaçları kesinlikle karşılayan, yerli sanayiye dayalı ikameler mümkündür. Ve bu ikameler gerçekleştirilmelidir. Lüks malların ithalatını yüksek ölçüde vergilendirmek vazgeçilemeyecek esastır.

19) İhracat politikası:

İhracat konusunda sadece tarım sektörüne dayanmayı hatalı buluyoruz. Sanayileşme ile bir süre sonra tarım malları, özellikle tarım sanayi ve genel sanayi malları ihraç edilir hale gelecektir.

Sanayi malları ihraç edecek hale gelmemiş bir ekonominin gelişmesi mümkün değildir. Sanayileşme bazına dayalı ihracat, toplumun tam desteğine kavuşacaktır.

20)

Para

politikası:

Para politikası konusunda satabil parayı ekonominin güven kaynağı ve ilk şartı olarak görüyoruz. Para kıymetinin enflasyonla aşınması sadece maddi tahribatın değil, sosyal ve manevi yıkımın da meşum sebebi olmaktadır.

Devlet garantisi altında bulunan paranın fiili ve nominal kıymetleri arasındaki uygunsuzluk bir ahlâki ilkenin çiğnenmesidir. Bu güveni tesis edeceğiz. Zamanımızda para, fonksiyonlarını önemli ölçüde yitirmiş bulunuyor. En kısa süre içinde parayı gerçek para haline getirmek esastır.

21)Enflasyon:

Enflasyonla en etkili şekilde mücadele edeceğiz. Enflasyon karşısında sadece para- kredi tedbirleri ile yetinilemez. Ve hele faiz nispetlerini artırarak, emisyon hacmini daraltmak gibi mahdut ve zararları inkar edilemeyecek tedbirlerle asla yetinilemez. Faiz hadlerinin yükselmesinin maliyet enflasyonunu kamçılması kaçınılmazdır. Enflasyonun sıfırlanması, nihai tahlilde üretimin artması, talebin ise kısılması ile sağlanabilir. Enflasyonu durduracak para arzının miktarı ise üretim ve tedavülü sağlayabilecek miktar ile sınırlıdır.

Talebi Kısmanın demokratik ve faydalı binlerce yolu vardır. Faiz gibi spekülâtif sermayenin bir özelliğine sığınmaya gerek duymuyoruz. Aksine spekülâtif sermayenin bu özelliğini tashih etmek ve üretime süratle intikal ettirmek istegindeyiz. Talebi Kısmayı, onları yatırma yönelen tasarruflar haline getirmeyi; çalışma hayatında, şirketler ve banka mevzuatında öngördüğümüz reform yoluyla; tasarrufa devlet güvencesinde, emin enflasyondan aşınmayan cazip

Üretim alanları göstererek, bunların örneklerini vererek enflasyonu bertaraf etmek azmindeyiz.

Mal talebini tasarrufa yönelterek üretimi artırmak, tüketimi azaltıcı diğer sosyal ve manevi tedbirlerle tüketim eğilimini azaltmak imkanına sahip olacağız.

22) Tarım politikası:

Tarım sektörünün modernizasyonunu acil bir ihtiyaç olarak görmekteyiz. Tarım ve hayvancılık alanında müstesna imkanlara sahip bulunan, birkaç iklim özelliğinin birlikte yaşıandığı bu topraklarda muazzam bir tarım hamlesinin gerçekleşmesi ve milli refahın olağanüstü ölçülere vardırılması mümkündür. Türk milletinin büyük ekseriyetinin tarım ve hayvancılık kültürü açısından, dünyanın en eski, en zengin kültürüne sahip oluş gerçeği, topraklarımızın sularımızın henüz sanayileşmemiş lkeler derecesinde kirlenmemiş oluşu, toprak, su ve iklim şartlarının özellikle bazı bitki ve hayvan türlerinin yetiştirilmesinde son derece müsait mahiyeti, milyonlarca vatandaşıma iş imkanı sağlarken, üretimin de artmasının ilk şartlarını bize vermiş bulunuyor. Bu alandaki temel eksikimiz, çağımızın şartlarına uygun modern teknoloji, pazarlama ve işletme gereklerini karşılayabilecek esnek, demokratik organizasyon ve koordinasyondur. İ ve dış pazardan üretime kadar uzanan işletme ünitelerinin organizasyonu şarttır. Ucuz kredi, sağlıklı ve gerçekçi üretim ve pazarlama planlaması ve örgütlenmesi, modern teknolojinin gerektirdiği sürekli eğitimi almaya ve uygulamaya hazır hale getirilmiş organizasyonlar şarttır. Süt konusunda karşılaşılan güçlüklerin ve hatta bu mükemmelen projenin istenen neticeyi vermeyiş sebebini emeğin, sermayenin, teknolojinin, işletmecilik bilgisinin rasyonel bir şekilde tarım sektöründe verimli bir işbirliğine kavuşmamış

olmasında aramak lazım gelir. Tarım sektörünün bu ihtiyacını acilen karşılamak kararındayız. Üretimden pazarlamaya kadar uzanan tarım şirketleri köylünün, üreticinin alın terinin karşılığını serbest piyasa şartlarında sağlamanın garantisini olacaktır.

Tarıma müsait arazilerin sanayi tahsis edilmek suretiyle elden çıkarılması dönemi artık kapanmalıdır. Yanlış politika uygulamaları, Türkiye'yi azımsanmayacak tarım potansiyelinden mahrum ettikten başka, çevre kirliliğinin de başlıca amili olmuştur. Bu gidişe son vermek kararındayız.

Yanlış tarım sanayi politikalarının bir başka zararlı sonucu ise, 30 sene gibi kısa sayılabilecek bir zaman dilimi içinde köylerimiz nüfus bakımından Türkiye geneli itibariyle yüzde 81'den yüzde 46'ya düşmüş bulunuyor. Bu, çok düşündürücü bir demografik değişimdir. Köylerimizin medeni imkanlara süratle kavuşturulması ve Türk çiftçisi ve üreticisinin imkanlarının artırılması hedefini sadece bir ekonomik tedbir olarak görmüyor, aynı zamanda sosyal bir zaruret olarak mütalaa ediyoruz. Bu dengesiz değişim, şehirlerin zayıf alt yapısını zorlamış ve onları yığınlaşma merkezleri haline getirmiştir. Bu durumun beraberinde bir yığın ekonomik ve kültürel tezdade getirmesi de kaçınılmaz olmuştur. Göçlerin tahribatı sadece maddi değil, aynı zamanda manevidir. Karşılaştığımız bu olay, kalkınmanın sektörel olduğu kadar, maddi ve manevi bir bütün olduğunu da göstermektedir.

Tarım alanında süratli gelişmeyle üretime katılan tüm ekonomik faktörlerin her birine, üretimden, adil, makul bir oranda hisse ayırmanın bir zaruret olduğu kabul edilmelidir.

Topraksız köylüler konusunu, üzerinde spekülasyon amacı ile çok konuşulmuş, ama çok az şey yapılmış bir mesele olarak, şöyle çözümlenmeyi düşünüyoruz: Devlet, çalıştırdığı tarım işçilerine, toprağın mülkiyeti asıl sahiplerinde kalmak üzere kurulacak mülkiyeti kendi üzerinde bulunan bu arazilerin sahibi kalmakta devam eder ve topraksız çiftçiyi de tamamlanmış tarım işletmelerinde ortak sıfatıyla, tarım işletmelerinin hissedarı, ortağı haline yükseltir. Bu, toprak reformundan umulan faydayı öncelikle sağladığı gibi tarım reformu da gerçekleşmiş olur. Bu projenin bilimsel, verimli ve adil olduğu gibi, milli geleneklerimize de yabancı olmadığı inancındayız.

Orman varlığının korunması ve orman köylülerinin hayat tarzlarının ıslahı bir bütün teşkil eder. Orman köylüsünün adalet ve verimlilik içinde orman ve orman ürünlerinden istifadesi sağlanacak ve köylü ormanların korunması ve geliştirilmesi konusunda en yararlı güç haline getirilecektir.

Türkiye su rejiminin ıslahı konusunda ormanın önemi açıktır. Bu yüzden orman politikası, bu rejimin düzenlenmesi gibi toprak erozyonunu da önleyen uzun vadeli bir politikanın vasıtası olarak ele alınacaktır.

Türkiye tabii bitki örtüsünün ve hayvan türlerinin korunması için gerekli tedbirler alınacaktır.

23)

Tasarruf:

Ülkemizde enerji, sermaye, emek, beşeri ve ruhi gücün verimli bir şekilde kullanabildiği söylenemez. İsrafi üretimde de, tüketimde de, dolaşımda da gözlemek kabildir.

Türk milletinin geleneksel tasarruf motifleri, bugün modern ekonomi gereklerine tam tekabül etmese bile aile ekonomisinden kaynaklanan büyük tasarruf meyil ve kabiliyetini göstermektedir. Yıllardan beri süren sanayileşmiş ülke insanların tüketim standartlarını benimsetme hatalı politikası, Türkiye'yi ağır basan bir tüketim ve israf eğilimine sürüklemiştir. Bu eğilimin temelden düzeltilmesi şarttır. Ekonominin her alanında israfı önlemeyi ve halk tasarrufunu süratle verimli yatırımlara dönüştürmeyi esas alıyoruz. Teklif ettiğimiz iş, çalışma ve banka reformlarıyla, tasarrufun süratle ve sağlıklı bir şekilde artacağına inanıyoruz.

Tasarruf fikrini benimsetmek, uygulamada müspet örnekleri çoğaltıp, halkın tasarruf şevkini artırmak, alın terinin, öz nurunun ve tasarrufa yönelen bir kuruşun bile değerlendirildiğini; çalışana, Türkiye insanına ve ülke ekonomisine gerçek faydayı sağlayacağını göstermek esastır.

24) Maliye politikası:

Devlet gelirlerinin başlıca kaynağını teşkil eden vergilerin adil, mükellef bakımından tahammül edilir, basit, yaygın, herkesten gücüne göre ve ekonomik kalkınmayı teşvik edici doğrultuda vaazını esas kabul ediyoruz.

Vergi tarhında nispet, ödemede kolaylık esas olacaktır.

Vergi tahsilinde mükellef beyanına itibar edilmesi esası, sözde kalmayıp gerçekleştirilecektir.

Atıl sermayenin üretime yönelmesi teşvik edilecek, toplumsal hasılanın toplumda adil dolaşımı sağlanacaktır. Vergilendirmeyi çok mahdut birkaç kaleme inhisar ettirmek düşüncesindeyiz. Vergi nispetlerini makul ölçülerde safha

safha düşürmek kararındayız. Vergiyi mükellef beyanına bağlı kılan, mükellefe inanan , ancak objektif, basit esaslara dayanan vergi esasını getireceğiz.

Üretilen ve tedavül edilen mal ve hizmet başına düşük vergiyi, gelir ve kurumlar vergisinin yerine ikame etmeyi düşünüyoruz.

Şahısların, kurumların hayır ve yardım maksadıyla toplumsal faydası sabit olan harcamaları vergi indiriminden yararlandırılacak, toplumsal yardım ve dayanışma, kültür ve sanat gelişmesi teşvik edilecektir.

Adalet esası, vergiler yoluyla alınan kıymetlerin eşdeğerinde bir hizmet ve katkının vatandaşa tekrar dönmesi manasına gelir. Bu yüzden devlet harcamaları ile bütçe gelirleri, özellikle vergiler arasında bir kıymet denklığı vazgeçilmez esastır. Harcamaların rasyonel, verimli olmasına özel bir dikkat gösterilecektir. Devlet harcamalarında israfın önlenmesi, pahalı olmayan bir yönetim cari harcamaların safha safha azaltılarak tasarrufa ve verimli yatırımlara yöneltilmesi başlıca esastır. Bütçede denklik, ulaşacağımız hedeflerin başında gelir.

İşçi ve memurlardan alınan vergileri makul bir bölümünü işçi ve memurların tasarruflarının değerlendirildiği yatırımlara kanalize edeceğiz.

Özellikle KİT'lerde, çalışma esasları; verimlilik, adalet esaslarına göre yeniden düzenlenecek, çalışanlar yıllık hasıladan pay alacaklardır. Çalışma, verim teşebbüs teyit ve teşvik edilecek KİT'ler devlet maliyesine yük olmaksızın kuruluş amaçlarını gerçekleştirmiş olacaklardır. Bu hedefi

gerçekleştirmek için personel, yönetim, pazarlama, işletme, kredi ve üretim politikaları da değiştirecektir.

VII. GELİŞMENİN MİLLİ SOSYAL ESASLARI

1)Sosyal-fizik çevrenin insan ve gelişme için ıslahı:

Şehirlerimizi Türk insanının, çalışma, ekonomi, kültür, sanat ve dini hayatın gerçeklerine en sağlıklı şekilde cevap veren sosyal yerleşim birimleri olarak ele alacağız. Şehirlerimizi kolayca yaşanır, medeni ihtiyaçların rahatlıkla karşılandığı yerleşme birimleri haline getirmek azmindeyiz.

Şehir; alt yapısıyla, binalar, tesisler, kısaca ıslah edilmiş fizik çevrede yaşayan; medeni- sosyal ihtiyaçları, yaşama tarzı belirlenmiş bir hemşehriler topluluğu olup, maddi- manevi bir bütünlük arz eder. Bu itibarla bütüncül bir planın eseri olmak lazım gelir. Plan, Türk insanının maddi- manevi ihtiyaçlarını karşılayacak, modern hayatın gerekleriyle geçmiş dev mirasını yaşatacaktır. Onurlu bir geçmişle, umut dolu bir gelecek modern şehirlerimizin iki özelliği olmalıdır.

İş, çalışma hayatı, eğitim, spor, sanat ve dini hayatın gereklerine, hemşehrilerin barınma, beslenme, dinlenme ihtiyacına cevap verecek genel şehir planları çerçevesinde şehirlerimizin ıslahını zaruri görüyoruz.

Şehir planlarının devletin kesin desteğine kavuşması, hemşehrilerin ve kamuoyunun sahiplenmesi için ısrarlı bir çabayı sürdüreceğiz. Şehirleşmenin gereklerine uygun şehir planlarının dejenere edilmesine karşı tedbirler alacağız.

Bu planların şehirlerin gelişmesinde genel bir istikamet ve sınır vazetmesi itibarıyla, ciddi uygulamaların şehirleşmemizi

sağlıklı bir yapı ve gelişme temposuna kavuşturmasına muhakkak gözüyle bakıyoruz

2)Hakim karakterlerine göre şehirler:

Belirgin özellikleri itibarıyla bazı şehirlerimizin kültür, turizm, ticaret ve sanayi şehirleri halinde buldukları açıktır.

Şehirleşme hamlesinde tabii çevrenin korunması yanında, tarihsel çevrenin korunması gerektiğine de inanıyoruz. İstanbul'un bir kültür, sanat, turizm ve tarih mirası olarak korunması gerektiğine, şehirlerimizin hemen hepsinde hala canlı olarak kalabilmiş tarihi mirasın korunup, modern şehir hayatı şartlarında yeni fonksiyonlar icra ederek yaşatılmasının zaruretine inanıyoruz. Bu çabanın büyük turizm potansiyelini harekete geçireceği kanaatindeyiz.

3) Eğlenme, dinlenme, turizm imkânlarını, nimetlerini tüm vatandaşlara açmak:

Sahil, plaj, deniz, su, ılıca, koru, orman, park ve güneş gibi sağlık ve dinlenme kaynaklarından tüm halkın ucuz bir şekilde istifadesini, toplum sağlığı, toplum huzuru, genel ahlâk anlayışına zıt olmayacak bir biçimde sağlamayı medeni bir görev saymaktayız. Eğlenme, dinlenme hayatını, kamu düzenine ters düşmeyecek bir biçimde kişinin dini, felsefi ve ahlâki telakkileri istikametinde tanzim edebilmesinin modern anlamıyla bir hak olduğu inancındayız.

4) Konut meselesinin çözüme kavuşması:

Mesken ihtiyacının sadece şehirlerimize has bir problem olmadığı, bir genel problem niteliğinde bulunduğu açıktır. Tesis edilecek sigorta hem suç ve haksız fiillerin asgariye inmesini sağlayacak, hem

de kişilerin haksız ve kanuna aykırı fiiller sebebiyle uğradıkları bedeni ve cismani zararlar sigorta edilmiş olacaktır. Bu, sulh ve adaleti daha sağlam esaslara dayandırarak, hayat sigortalarının birinci basamağını oluşturmuş olacaktır. Kadınların günümüzde ciddi bir himayeye mazhar olmadığı görüşünderiz. Ağır çalışma şartları, ekonomik baskılar, evli kadınların da sigorta kapsamına alınmalarını zaruret haline getirmiştir.

Nüfus artışı gibi olağan bir gelişme, hatalı bir sanayileşme ve şehirleşme siyasetinin sonucu gerçekleşen iç göç tazyiki, mesken açığını özellikle şehirlerde başlıca mesele haline getirmiştir. Kısaca yanlış sanayileşme ve şehirleşme siyaseti konunun temel sebebi olarak kalmıştır. Bu politikaları islah ederken konut açığına da sağlıklı bir şehirleşme programı içinde çözüm getireceğiz.

Konut meselesinin soyut bir mesele olarak ele alınması maddeten ve manen imkânsızdır, çünkü konut, şehir dediğimiz bir yaşama biçiminin parçasıdır.

Alt yapısı ile, kültürü ile şehre sahip çıkan hemşehriler topluluğu ile şehir, sağlıklı bir bütündür. Konut, ailenin ve ferdin ferdi, ailevi maddi ve manevi ihtiyaçlarının çağdaş düzeyde tatmin edildiği en küçük yerleşme birimidir. Mesken

meselesini, bütün icaplarıyla, şehirleşme geneli içinde ele alıyoruz. Aynı şekilde konut dört duvardan, binadan ibaret bir şey değildir; yuvadır. Barınılacak dört duvar arası bir şey değildir. Yuva, toplumun temel çekirdeği olan ve aile fertlerinin dayanışmasını sağlayan, hayatın problemlerine, sıkıntılara göğüs geren siper; müşterek hayatın en önemli kısmının geçtiği manevi bir iklim, müşterek hatıraların ve umutların kaynağıdır. Aile ekonomisi dediğimiz, makro ekonominin en talihsiz dalgalanmalarına bile başarı ile göğüs gerebilen, tasarrufun, tasarruf ekonomisinin can damarıdır. Aile, fertlerin geçici ortaklığı değildir. Bu yüzden yuva, sadece barınma imkânı veren bir çatı olarak ele alınamaz. Her ailenin bir konuta sahip olması veya ihtiyaçlarına uygun ucuz kira ödediği yuvaya sahip olması bir ihtiyaçtır. Devletin ve toplumun bu ihtiyacı karşılamasını sosyal bir ödev olarak görüyoruz.

Bu konuda şunları yapacağız: artan konut ihtiyacına karşı devletçe yeni şehirler kurarak tarım, kültür, turizm, sanayi eğitim ağırlıklı şehir planlamasına uygun biçimde şehirleri genişleterek, köy ve tarım kentlerimizi geliştirerek, sosyal, ekonomik ve kültürel ıslahatı tamamlayacağız.

Çekirdek aile tipine uygun küçük konutlar kadar, belki de daha önemlisi, geniş ailelerin yaşayabileceği konut türlerinin de asla ihmal edilemeyeceğine kâniyiz.

Vatandaşlarımızın değişik konut tiplerini seçmek imkanına sahip olmalarını bir hedef olarak ele alıyoruz. Ucuz, basit, kullanışlı, ferah konutların ucuz, sağlıklı, dayanıklı inşaat malzemeleri ile yapılması yanında bilimsel araştırma ve analizlerin elde ettiği sonuçların süratle uygulamaya

konulmasını, özellikle deprem kuşaklarında ve tarım alanlarında bir zaruret olarak görmekteyiz.

İklim, yerel inşaat malzemesi, geleneksel Türk evi ve çağdaş ihtiyaçlar; modern Türk evinin dokusunu oluşturacaktır.

Yeni şehirler inşa etme, şehirlerimizi, köylerimizi geliştirme genel planları çerçevesinde devlet ve işverenlerin konut yapması sağlanacak, inşaat sektörü teşvik edilecek, konutları kendileri yapmak ve yaptırmak isteyen vatandaşlarımıza kolaylıklar sağlanacaktır. Ucuz inşaat malzemesi türlerini geliştirmek parolamızdır. Ucuz, sağlıklı, rahat yaşanır konutlar hedefimizdir. Şehirlerimizin çevreden kopmuş, fonksiyonsuz beton yığınları haline gelmesi önlenecektir. Tabii ve tarihsel çevrenin korunması inşaat programımızın başlıca dikkat konusu olacaktır. Arsa spekülasyonu önlenecektir. Devlet memurlarına, devlet konut yapmalıdır. Çalışanlar için işverenler konut yapmaya özendirilecektir. Prefabrik konut yapımına hız verilecek, ucuz ve sağlıklı inşaat malzemesi yapımına geçilecek ve inşaat maliyetleri düşürülecektir. Sağlıklı şehirleşme ve köy gelişmesi projesini geliştirerek ucuz arsa, ucuz altyapı, ucuz inşaat malzemesi ve seri inşa için gerekli ali, idari ve teknik tedbirler süratle alınarak konut açığı kısa süre içinde karşılanmış olacaktır.

5) Genel sigorta:

Vatandaşların tümü hayat sigortası kapsamına alınmalıdır. Devletin garantisi altında bulunan can ve mal güvenliği esasını daha da genişleterek genel bir sigorta haline getirmek istiyoruz.

Hayatlarını kaybeden vatandaşların varisleri ve yakınlarının, bu kayıp sebebiyle uğradıkları zarar toplum tarafından tazmin edilmelidir. Tesis edilecek sigorta hem suç

ve haksız fiillerin asgariye inmesini sağlayacak, hem de kişilerin haksız ve kanuna aykırı fiiller sebebiyle uğradıkları bedeni ve cismani zararlar sigorta edilmiş olacaktır.

Bu, sulh ve adaleti daha sağlam esaslara dayandırarak, hayat sigortalarının birinci basamağını oluşturmuş olacaktır.

Kadınların günümüzde ciddi bir himayeye mazhar olmadığı görüşünderiz. Ağır çalışma şartları, ekonomik baskılar, evli kadınların da sigorta kapsamına alınmalarını zaruret haline getirmiştir.

6) Kadın hakları ve ailenin korunması:

Kadın hak ve hürriyetlerini güven altına alma ve Türk kadınlığının korunup geliştirilmesi temel hedeflerin başında yer alır. Kadın iffetini inciten, haya duygularını rencide eden; aile sadakat ve mukaddesatını tehdit eden telkin ve davranışları sadece Türk toplumunun çekirdeğini oluşturan aile açısından değil, Türk kadınının manevi gelişmesi açısından da son derece zararlı bulmaktayız.

Kitle haberleşme araçları ve imkanlarının kadın haysiyeti ve şerefini rencide eden ürküntü verici telkin çemberini vahim bir tehdit olarak görüyor, Türk kadını ve ailesinin maddeten ve manen savunulması başlıca hedeflerimizden biri olarak ilan ediyoruz.

İnsanoğlunun ister kadın, ister erkek olsun beden ve ten olarak sergilenmesi, teşhirini ve sömürülmesini utanç verici bir gerilik olarak telakki ediyoruz. Kadını bir meta haline indirgeyen tüm gayri ahlaki davranış ve utanç verici sömürünün karşısındayız.

Şahsiyet haklarının, kadın şahsiyetinin ve aile mahremiyetinin korunması mutlaka gerçekleşmelidir.

Evlilik teşvik edilecektir. Temiz, saygılı ve mutlu aile için gerekli sosyal ve manevi çevre, itina ile gerçekleştirilecektir. Milli, ekonomik ve sosyal ıslahat çabasının öncelikli hedefi; Türk aile yapısını tehdit eden, baskı altına alan tüm manevi, maddi batakların kurutulması olacaktır.

Türk kadınlarının bilim, sanat, teknoloji alanında ve tüm çalışma hayatında özel bir yeri bulunmaktadır. Türk kızlarını; kendilerine ailelerine, Türk milletine ve tüm insanlığa karşı görevlerini müdrük, yarının muhterem anaları olarak geleceğe hazırlamak ülkümüzdür. Çalışma hayatının şartları ile kadınlık hususiyetleri ve ailevi görevler arasında devamlı bir uyum tesis etmek emelindeyiz. İlimin ışıklarının tüm vatandaşlarımız gibi tüm kadın ve kızlarımızı da aydınlatması amacımızdır. Söz konusu uyumu tesis etmek, maddi ve manevi gelişmeyi ve verimliliği arttırmak azmiyle kadınlarımızı ruhi istidatları itibariyle onlara en çok yakışan istihdam alanlarına çekmek için özel bir gayret göstereceğiz. Tarım, hizmet ve sanayi sektörlerinde çalışma şartlarını kadınlar için özellikle ve öncelikle düzenleyeceğiz. Ücret, sağlık, kadın-çocuk-aile ilişkisi, tatil, izin vb. unsurlar bakımından yeniden müspet ilim ve modern işletme esaslarına göre çalışma hayatını tashih edip düzenleyeceğiz.

7)Toplumsal faydanın paylaşılmasında ölçü:

Toplumsal faydanın tevziinde ehliyet, çaba ve ahlaki değer esas alınmalıdır

Toplumun maddi ve manevi gelişmesine katkıda bulunan herkes, adalet ölçüleri gözetilerek çabasının karşılığını almalı, ödüllendirilmelidir. Toplumsal hiçbir faydası bulunmadığı

halde maddi çıkar, kolay başarı, haksız nüfuz imkanlarının varlığı, sosyal ve milli gelişmemizin en büyük engelleri arasında bulunuyor.

Böyle bir tezadın, Türk toplumunda bir gerilik amili olarak var olmasına imkan tanımamak kararındayız. Bilim, sanat, teknoloji vb. alanlarında ilerleme sağlayanlar, çabalarının toplumsal mükafatını göreceklarını bilmeli, herkes topluma sağladığının karşılığını göreceğinden emin olmalıdır.

8) Vakıflar:

Mazbut, mülhak ve bağımsız vakıfların gelişmesini sağlamak azmindeyiz. Vakıf eserlerini akarlarıyla korumak vâkıfın iradesi uyarınca vakıf eserlerine, modern toplumda fonksiyonlarını kazandırmak kararındayız.

Bağımsız vakıfların gelişmesini engelleyen müdahaleleri ortadan kaldıracğız. Bağımsız vakıfları, doğrudan ihtisas mahkemelerine bağlanma fikrindeyiz.

Sosyal, kültürel, Hayri, ilmi vakıfların gelişmesini teşvik edeceğiz.

Vakıfların sosyal dayanışma ve yardımlaşmayı ifadaki geleneksel rolünü yaşatmak azmindeyiz.

9) Yaşlılar, yetimler ve çalışma gücü azalmış vatandaşlar:

Yaşlıların, yetimlerin ve çalışma gücü az veya azalmış vatandaşlarımızın hem güçleri ölçüsünde çalışmaları sağlanacak, hem de Türk toplumunun özel himayesine alınmış olacaklardır. İlk tedbir olarak yaşlı ana, baba, hısım ve yetimlerden, çalışma gücü azalmış çocuklardan başlayarak; bu vatandaşlarımızı özendirici tedbirlerle Türk ailesinin sıcak

yuvasına almayı amaçlıyoruz. Halk sağlığı açısından sağlıklı ve ekonomik beslenme kültürünü, hijyen kültürünü yaygınlaştırmak kararındayız. Hastalığı ekonomik, sosyal ve manevi gelişmenin belli aşamasında istisnai bir olay haline getirmek hedefimizdir. Koruyucu hekimlik normlarına uygun bir hayat tarzının ülkemizde gerçekleşmesi bu hedefi realize edecektir.

10) Sağlık politikası:

Vatandaşlarımıza isabet eden doktor sayısını arttıracalığız. Modern ulaşım ağı ile, gelişmiş hastanelerimize hasta naklini gerçekleştireceğiz. Sağlık kültürünü okullarımızda temel derslerden biri yapacalığız. İlk yardım konusunda yaygın eğitim yapacalığız. Her vatandaşa sağlık hizmeti ulaşacaktır. Her vatandaşı sağlık sigortası kapsamına ve sağlık teşkilatımızın daimi korumasına almak azmindeyiz. Doktorlarımızı bu alandaki bilimsel ve teknolojik gelişmenin sürekli takipçisi haline getirmek, yükselme imkanlarını arttırmak emelindeyiz. Hastanelerimizi daha da geliştirecek, çalışan doktorları azami kapasiteleri üstünde çalışmaya iten şartları ıslah edeceğiz. Doktorlar için maaş artı prim esasını getireceğiz. Mahrumiyeti bölgelerinde çalışmayı maddeten ve manen zendireceğiz.

İlaç tüketimini azaltacak tedbirleri alacalığız. Yerli ilaç sanayini teşvik edeceğiz. Halk tıbbının ve ilaçlarının bilimsel ve deneysel sınavdan geçirilmesi gerektiği inancındayız.

Sağlığa zararlı alışkanlıkları bertaraf etmek, alkol, uyuşturucu kullanılması gibi sadece ekonomik, sosyal açıdan zararlı değil, insan beden ve ruh sağlığı açısından bir afet olan zararlı tüketimi kesinlikle önlemek kararındayız.

11)Spor:

Spor, sadece insan bedenini geliştirici bir çaba olarak değil, zihni geliştirici, insan bedenine ruhun hakim olmasını sağlayan bir çaba olarak da, Türk toplumunun gündelik hayatına girmelidir. İnsanın, maddeten ve manen gelişmesinin, hatta kendini aşmasını sağlayan bu çabanın, Türk insanının maddeten ve manen gelişmesi hamlesindeki önemli rolü açıktır.

Kitle sporlarının benimsetilip yayılması bu alanda hedeftir.

Sporun, bütün branşlarında insan ve hayat konusunda bir düşünce ve ahlâki bir kavram bulunur. Bazı branşlarda felsefi ve ahlaki nosyon açıkça görülmektedir. “Ben sporcunun zeki ve temiz ahlaklısını severim” diyen Atatürk’ün sözündeki ahlaki ve zihni terbiye ve gelişme hedefini Türk sporunun özelliği haline getirmek azmindeyiz. Ekip halinde müsabakaya dayanan sporların, uyumlu bir ekip çalışması, spor alanındaki bilimsel bütün sonuçların sentezlenmesi, dayanıklılık, çabukluk, inisiyatif, öngörü, görev şuuru, özgüven gibi toplum gelişmesi için elzem faktörleri besleyeceği açıktır. Bu yüzden müsabakaya dayanan sporlara özel bir önem vereceğiz. Profesyonel ve amatör sporcuların sigorta kapsamına alınması ve bir sporcu sigortasının tesisi elzemdir. Spor altyapısını yurt çapında gerçekleştirmek azmindeyiz.

VIII.

ÖZEL

POLİTİKALAR

1)Ulaştırma:

Ulaşım hizmetleri sadece ekonomik faaliyetlerin temelini oluşturmakla kalmaz., vatanın yekpare bütünlüğünün ve

Türk milletinin vatan sınırları içinde, hükümlerinin da teminatını oluşturur.

Kara, hava ve deniz ulaşımını, ülke ihtiyaçlarının karşılama konusunda biri diğerine tercih edilemez olarak kabul ediyoruz. Deniz taşımacılığının yetersiz kaldığı, hava ulaşımının da hakkıyla takdir edilmediği kanaatindeyiz. Üç tarafı denizlerle çevrili Türkiye'miz için denizin müstesna bir imkan olduğu açıktır. Yurt içinde ve yurt dışında deniz ulaşım imkanlarını azami sınırına yükseltmek kararındayız. Deniz taşımacılığı yoluyla iç ulaşım büyürken, Türkiye milletlerarası taşımacılıkta da büyüyecektir. Üç kıta ve üç denizin birleşim noktasındaki Türkiye için ulaşımın bütün türlerinde daha büyük oranlarda yer tutmak mümkün olduğu gibi, milletlerarası ticarete de artan oranlara ulaşmak mümkündür. Bu hedefi gerçekleştireceğiz.

Deniz ulaşımının temeli olarak gemi sanayi ve alt yapı hizmetlerini görüyoruz. Türkiye'de kısa sürede modern gemi sanayini tesis etmek kararındayız.

Hava ulaşımına büyük önem vermekteyiz. Değişik iklim şartlarının aynı mevsimde yaşandığı Türkiye'de özellikle tarım ürünlerinin pazarlanması ve ihracı konusunda seri nakliyatın önemi açıktır. Seri ticari eşya taşımacılığı ve personel nakli için hava taşımacılığının gelişmesini öngörüyoruz.

Türkiye'nin tüm kentleri arasında hava ulaşımını sağlayacağız. Sivil havacılığı ucuz, seri ve sağlıklı hizmet veren bir sektör haline getirecek tedbirleri alacağız. Bu alanda yerli uçak sanayini en kısa süre içinde safha safha gerçekleştirecek, yapılmış eserleri süratle tamamlamak kararındayız.

Kara taşımacılığında demiryollarına gereken önem verilecektir. Karayolu ve demiryolundan birini diğerine tercih için bir sebep görmüyoruz.

Ancak demiryolu ulaşımının ihmâl edildiği ve gelişemediği kanaatindeyiz. Türkiye ticari eşya taşımacılığının en ucuz ve sağlıklı hizmet verebilecek bu sektörü modernize edebilecek, ucuz, seri ve güvenli ulaşım için gerekli tedbirler alınacaktır.

2)Adalet:

Adalet mülkün ve toplumun temelidir. Teşrii ve tevzii adaleti gerçekleştirip yaşatamayan toplumlar varlık sebeplerini yitirip toplumsal çözüluşe uğrarlar. Adalet ilkesinin tüm sosyal hayata hakim kılınması baş esastır.

Hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesi bu esasın belirtisidir. Ferdi ve sosyal davranışların adaleti gözetmesi ve tüm düzenlemeleri adalet esasına göre yapılması şarttır. Hukuk devleti, bağımsız yargı, siyasal iktidar ve idarenin adli murakabesi, Türk hukuk gelişmesinin vazgeçilmez esasları halindedir. Bu esasların Türk toplumunun vicdanında gün geçtikçe daha da kökleşeceği inancındayız.

Adaletin tesis edeceği mutluluğun sağlanabilmesi için, toplum hayatının tüm alanları adalet, ferdi ve toplumsal fayda ve gerçekçilik esaslarına dayanarak düzenlenmelidir. Adil, rasyonel, faydacı ve gerçekçi düzenlemeler adli mekanizmayı büyük ölçüde işgal eden ihtilafları azaltacaktır. Keza vatandaşlar ve vatandaşla devlet arasındaki ihtilafların sulh yoluyla halletmek için gerekli kurumaları kuracağız. Zira adaleti gözetemeyen bir sulhun, toplumsal zaruretine inanıyoruz. Artan ihtiyaçların adli mekanizmayı büyük ölçüde işgal zaman israfı gibi zararlarından çok daha yıkıcı olanı,

toplumsal antogonizmayı derinleştirmesi, milli birliğin manen tahrip etmesidir.

Diğer taraftan vatandaşlar arasında ihtilafın başlıca faktörü durumunda bulunan aile, toprak, ticaret alanı, işçi-sermayedar ilişkileri yeniden düzenlenmelidir.

Hakimlerin hayat şartlarının icra edilen görevin büyüklüğüne uygun bir seviyeye getirilmesini hakim teminatını bağımsız yargı esasının temel uygulama şartı olarak görüyoruz.

Adli hizmetin en seri, en basit ve en uygun şekliyle gerçekleştirilmesini sağlayacağız.

Adli polis teşkilatının kurulması, kanun ve mahkeme önünde eşitlik duygusunun yerleştirilmesi, ceza usullerinin ıslahı, suçun ve suçluluğun asgari seviyeye düşürülmesi, suça iten sebeplerin yok edilmesi, gerçekleştireceğimiz hedeflerden başlıcalarıdır.

Adalet politikamızın esası, ihtilafları asgariye ye inmiş, barışmış bir toplum, sulh, adalet güven içinde ilerlemektir.

3)İçişleri:

İçişleri politikamızın hedefi, demokrasi ve anayasal nizam çerçevesi içinde vatandaşlarımızın temel hak ve özgürlüklerini sağlamak, müessese nizamı kurmaktır.

Vatandaşlarımızın anayasal haklarını titizlikle koruyacağız.

Devletin garantisi altında bulunan demokratik hak ve hürriyetlerin korunup geliştirilmesi vazgeçilmez esastır.

Hukuk devleti ilkesine samimiyet ve azimle bağlıyız. Hiçbir eylem, bağımsız yargı gücünün denetimi dışında olamaz.

Temel hak ve özgürlüklerinin kullanılmasında, kişilerin hürriyetlerinin ve haklarının bilincinde olması sağlanacak, vatandaşın adalete, nizama ve karşılıklı haklara saygı ve ahlaki sorumluluk duygularının geliştirilmesine özen gösterilecektir. Sadece adli bir idare değil, müşfik ve güler yüzlü idare de behemehal tesis edilecektir.

Asayişin ve sulhun Türk toplumunun başlıca tutkularından biri olduğu kanaatindeyiz. Gerçekçi, rasyonel ve milli ihtiyaçların, insani özelemlere cevap verebilen idarelerin, maddi kudrete pek az ihtiyaç duyacakları muhakkaktır. Otoritesini vatandaş vicdanında ve iştirakinde bulan bir idare tesis etmek azmindeyiz. Güvenlik kuvvetlerimizi, görevlerini ifaya muktedir, vatandaşların güven, sevgi ve desteğini kazanmış, fazilet, adalet ve şefkat duygusu ile görev yapan bir fazilet gücü haline getireceğiz.

Güvenlik kuvvetlerimiz, gücü hakkında hiçbir şüpheye yer olmayan ama şefkatinden, koruyuculuğundan, tarafsızlığından, insancılığından asla kuşku duyulmayan bir güven ve şefkat ocağı haline getirilecektir.

4) Dış politika:
Dış politikamızın esasını, yurttta sulh ve cihanda sulh hedefi teşkil eder.

Cihanı sulh içinde, hür milletler topluluğu olarak görmek, yaşayan umudumuzdur. Silahlanma yarışının, nükleer afetin,

emperyalist nüfuz kavgalarının, cihan çapında ekonomik ve sosyal kutuplaşmanın karşısındayız.

Milletlerarası anlaşmalara sadığız. İkili ve çok taraflı anlaşmaların adalet, dürüstlük, hakkaniyet ve müşterek çıkarlar doğrultusunda ıslahını, gelişmenin tabii bir sonucu olarak görüyoruz. Türkiye'nin maddi ve manevi çıkarları ile ikili veya çok taraflı anlaşmaların uzlaştırılmasını zaruri görmekteyiz.

Bölgemizi, Akdeniz'i İslam dünyasını ve dünyayı adalet , hürriyet ve karşılıklı çıkarlar esasına dayalı daimi bir sulh ortamı halinde görmek hedefimizdir. Ortadoğu'nun jeopolitik, jeostratejik konumu bölgede daimi sulhu tesis imkanları verdikten başka, ekonomik ve kültürel entegrasyonunu gerçekleştirmek arzusundayız.

Bölgenin güçler arası nüfuz savaşlarından arındırılmasını şart sayıyoruz. Emperyalizme, sömürüye ve asimilasyona karşıyız. Siyasal bağımsızlıklarına kavuşmamış ülkelerin, süratle bağımsızlıklarının sağlanması ve tanınmasını arzu ediyor ve zaruri görüyoruz.

Dünya Türklerinin yaşadıkları ülke ve rejimlerinin samimi surette sadık vatandaşları olarak milli kimliklerini muhafaza etmelerini, insan haklarının tabii zarureti telakki etmekteyiz. Türk topluluklarını, Türklerin yaşadığı ülkelerle Türkiye arasındaki samimi dostluğun geliştirilmesinde başlıca ölçülerden biri olarak kabul ediyoruz.

Türk kültürünün bakiyelerini Türkiye'de olduğu gibi dünyada da korumak başlıca görevlerimiz arasındadır.

İslam dünyası ile ikili ve çok taraflı anlaşmalar yoluyla, tarihi birikimin, müşterek inançların ve değerlerin verdiği imkan ile kültürel ve ekonomik işbirliğini kuvvetlendirip istikrarlı bir yapı oluşturmak arzusundayız.

İslam dünyası başta olmak Türk tarihi ve Türk Milleti hakkında hiç bir ilmi kıymeti bulunmayan esassız ön hükümlerin, saplantıların, yanlışların varlığı açıktır. Mitolojik, dini ve politik önyargıların dünya kamuoyunu menfi etkilemesine fırsat vermemek ve bu etkilerle savaşmak kararındayız.

Komşularımız, Ortadoğu ülkeleri ve İslam Dünyası ile temel politikaları koordine etmek kararındayız. Müşterek tarih, kültür, sanat ve folklor varlığını korumak ve güçlendirmek, bölgesel kamuoyuna yansıtma azmindeyiz.

Temel insan haklarına, milli bağımsızlıklara hürriyet ve adalete bağlı adil az gelişmiş ülkelerin ekonomik ve kültürel gelişmesini tarihsel gelişim çizgisi yönünde teşvik ve teyid edici, ırk ,din, dil baskılarını reddeden, asırlık haklarını güvence altına alan, emperyalist yayılma politikalarına karşı duran, dünya ölçüsünde yaygın sefalet, açlık, kültürel yetersizlik, çevre kirlenmesi problemlerine çözümler getirecek Türk Milletinin haklı menfaatlerini, beşeriyetin uyuyan vicdani ve idrakine kabul ettirici bir dış politika uygulayacağız.

5)Savunma:

Türkiye topraklarının bölünmez bütünlüğü ve Türk vatanının savunulması, savunma politikamızın baş hedefidir.

Benimsemiş bulunduğumuz "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh"

hedefi, ihtilafların sulh yoluyla ve adalet esasları çerçevesinde hallini öngörür.

Türkiye savunma politikasında tecavüzi bir düşünüşe yer yoktur. Ülkemizde , bölgemizde ve dünyada istikrarlı, adil bir sulhun var olması ülkümüzdür. Türkiye adalet esasına dayalı gerçekçi sulhun en önemli amili olacaktır.

Diğer taraftan Türkiye'nin jeopolitik, jeostratejik konumunun arz ettiği önem sebebiyle, sulhun Türkiye bütünlüğünün ve Türkiye'nin hayati çıkarlarının savunulması için savunmamızı azami seviyeye çıkarmanın kaçınılmaz bir görev olduğu inancındayız. Bu yüzden Türk Silahlı Kuvvetleri'ni görevlerini ifaya muktedir, caydırıcı gücü tartışılmaz, maddeten ve manen üstün bir güç haline getirme çabalarına hız vereceğiz.

Türk Silahlı Kuvvetleri'ni gündelik politikaların üstünde tutma kesin azmi ve kararı içindeyiz.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyacı olan modern savunma sanayiini süratle geliştirmek kararındayız.